

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 30
6/2015
14. február 2015

Ludo Stur

ZALOŽIL EUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

Cena 0,50 €

O ŽENÁCH SA JEDNO HOVORÍ
A DRUHÉ SA KONÁ
Strana 4.

PENZIJNÝ SYSTÉM
AKO PYRAMÍDOVÁ HRA
Strana 5.

HOŠT SNN JÁN ČARNOGURSKÝ:
SLOVENSKO SI POČÍNA DOBRE
Strana 6.

POSTRACH ZEMPLÍNA –
OPOJENÝ MOCOU A VÍNOM
Strana 8.

SKUTOČNÍ VLASTENCI
SA STRÁCAJÚ NA PERIFÉRII
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Referendum za rodinu sa skončilo neúspechom. Je to neodškriepiteľný fakt! Ak budú hovorcovia Aliancie za rodinu hľadať v 21-percentnej účasti názny úspechu verejného plebiscitu, je to zavádzajúce. Isto, celospoločenská diskusia o rodine a o právach pre homosexuálov, o adopciách detí párami rovnakého pohlavia sa síce začala, no s veľmi negatívnym začiatkom pre ochrancov tradičných kresťanských hodnôt pod Tatrami. Je to pre iniciátorov referenda porážka a treba si ju chlapsky priznať. Vopred bolo zrejme, že neúspech referenda využije druhá strana na zosilnenie hlasov na získanie svojich vraj nedostatočných práv. A vedomá si toho bola nielen Aliancia za rodinu, ale aj kresťanské cirkvi na Slovensku. Vykonali dosť na mobilizáciu voličov? Asi nie. Napriek takmer miliónovej účasti ďalšie tri milióny Slovákov na referendum neprišli.

Organizátori by mali analyzovať dôvody nezájmu Slovákov, priznať si chyby, zlyhania, poučiť sa z nich. Obratom sa začala pripravovať ofenzíva spoza druhej strany barikády. Tá na seba nenechala dlho čakať. Hneď po výsledkoch hovorcovia, vodcovia či predstavitelia homosexuálnych spolkov a LGBTI lobby neúspech hlasovania využili vo svoj prospech.

Podľa portálu TASR www.teraz.sk Hana Fábry z iniciatívy Povedzme nie nezmyselnému referendu verejne vyzvala vládu, aby začala riešiť práva homosexuálov. „Je potrebné, aby nahlas povedali, že je tu jedna komunita, ktorá nemá rovnaké práva ako ostatní, a že je to potrebné riešiť,“ povedala. Iná vodkyňa LGBTI lobby Romana Schlesinger pritrvala: „Bolo by načas minimálne zaviesť na Slovensku registrované partnerstvá. To je to, čo je najurgentnejšie, čo by nám najviac pomohlo,“ vyhlásila už aj politička SaS, strany europoslanka Richarda Sulíka, ktorý organizátorov referenda, na ktorom sa zúčastnilo takmer milión voličov, urazil svojim vulgárnym tričkom: JBM ALIANCIU ZA RDN. Aj tričko tohto bývalého predsedu parlamentu dokazuje, na koho strane stojí skrytá pravda. A tá zvíťazí.

Maroš SMOLEC,
šéfredaktor

Andrej DANKO: Islam je nielen náboženstvo, ale aj politický a právny systém Multikulturalizmus stroskotal, následky však hrozia

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ – Foto: archív SNN

Zákaz nosenia burky, zákaz výstavby mešít a minaretov, zákaz vstupu militantov, ktorí bojovali za Islamský štát, zvýšenie kvóra na registráciu cirkvi na päťdesiat tisíc podpisov, to všetko sú opatrenia, ktoré by mali legislatívne platiť na Slovensku proti islamizácii krajiny. Vyhlásil to predseda Slovenskej národnej strany (SNS) Andrej DANKO a dodal, že tieto požiadavky nie sú v rozpore s Chartou ľudských práv.

Na Slovensku zatiaľ nestojí ani jeden minaret či mešita. Podľa Danko však islamská komunita v SR už vykúpila pozemky pod nemocnicou na Kramároch v Bratislave, kde chcú údajne postaviť takéto objekty. „Islamizácia krajiny sa začína stánkami s kebabom a v konečnom dôsledku vyústi až do nárokov na zmenu právneho a sociálneho systému, ako sme svedkami v západných a severovýchodných krajinách Európy. Musíme urobiť všetko pre to, aby Európa ostala kresťanská,“ uviedol A. Danko. Islam je podľa neho nielen náboženstvo, ale aj politický a právny systém, pričom napríklad trestné právo šaria je pre Európanov absolútne nepochopiteľné.

■ OSTRÁŽITOSŤ JE NAMIESTE

Slovenský minister zahraničia Miroslav Lajčák v médiách vyhlásil, že zlyhal projekt multikulturalizmu. „Keď existujú komunity, ktoré sa necítia byť súčasťou spoločnosti a výsledkom je, že sa radikalizujú, asi je niečo zlé, no my zatiaľ túto skúsenosť nemáme. Treba si však dávať pozor na to, koho púšťame žiť na svoje územie. Situácia sa nesmie podceňovať,“ uviedol minister. Podľa neho Slovensko nepatrí ku krajinám, ktoré by boli ohrozené takým typom terorizmu, ktorý sa prejavil v Paríži pri vyrazení redakcie satirického časopisu.

Na Slovensku máme malú islamskú komunitu a nie sme vnímaní ako symbol Západu. No osud si podľa neho nevyberáme, treba si dávať pozor. Štáty by mali klásť dôraz na analýzu, monitorovanie a vyhodnocovanie situácie, treba sa však vyvarovať silných slov či radikálnych riešení. „Podme hľadať korene a príčiny, neverbujme nových bojovníkov na jednej i druhej strane, ktorí naskočia na to, že

sme vo vojne, pretože taká vojna by bola zničujúca pre celú planétu. Ak si osvojíme, že to, čo sa deje, je vojna, môžeme čakať, že sa do nej dostaneme,“ dodal M. Lajčák.

■ NIE SME MIMO

K situácii v súvislosti s teroristickými útokmi v Európe sa vyjadril aj premiér Robert Fico. Povedal, že Slovensko sa nemôže správať, ako že sa ho

tento problém netýka. Aj preto sú dnes podľa neho rizikové osoby podstatne lepšie monitorované. Slovenská informačná služba v súčasnosti podľa premiéra kladie najväčší dôraz na účinnú medzinárodnú spoluprácu predovšetkým v oblasti výmeny informácií.

„Sú kategórie ľudí, cudzincov, ale možno niekedy aj našich občanov, ktorí sú na našom území a správajú sa iracionálne, zvláštne, správajú sa tak, že vyvolávajú pochybnosti o tom, či by v budúcnosti nemohli náhodou krajine niečo vyvieť. Dávame všetky veci dohromady tak, aby Slovensko pre prípad, že by sa niečo podobné mohlo vyskytnúť, bolo lepšie pripravené,“ uviedol R. Fico, ktorý súhlasí s vyjadrením ministra zahraničných vecí Miroslava Lajčáka, že projekt multikulturalizmu zlyhal.

Predseda vlády vyhlásil, že každý slušný človek zo sveta je na Slovensku vítaný, ale mal by do určitej miery rešpektovať prostredie, hodnoty a pravidlá, ktoré dominujú na Slovensku. „Ak raz je Slovensko krajina, kde dominuje katolícka cirkev a druhá najsilnejšia je evanjelická cirkev, tak asi by sme nemohli len tak ľahko tolerovať, že sem príde tristo či štyristo moslimov, začnú si tu stavať mešity a začnú meniť charakter, kultúru a hodnoty štátu,“ vysvetlil R. Fico.

3 OTÁZKY PRE:

Petra KREMSKÉHO, aktivistu a hovorcu Aliancie za rodinu

Milión ľudí si želá lepšie podmienky pre rodiny

• Referendum o ochrane rodiny s otázkami, ktoré formulovala Aliancia za rodinu, sa skončilo podľa zákona s neplatným výsledkom. Sú aj iné interpretácie jeho výsledku?

Referendové otázky podporil takmer milión ľudí, čo je v dejinách Slovenska nevídané. Tešíme sa z tejto občianskej statočnosti ľudí, ktorí sa nenechali odstrašiť znevažovaním, odrádzaním a protikampaňou médií, ktoré vyvolávali v občanoch pocit viny z toho, že využijú svoje právo zúčastniť sa na referende. Chceli by sme sa týmto ľuďom poďakovať za ich odvahu a statočnosť, ako aj tisíciam našich

dobrovoľníkov, ktorí sa zasadzovali za dobrú vec.

• Luca Volonté z Talianska, za stupujúci okrem iného aj hnutie CitizenGo, už pred dvomi týždňami v Bratislave povedal, že v tomto referende nikto neprehrá. Takže plebiscit bol síce neplatný, ale vo svojej podstate vlastne úspešný.

Je nám ľúto, že neprišlo viac ľudí, ale referendum je úspešné už v tom, že sa otvorila diskusia o rodine, manželstve a sexuálnej výchove, v ktorej by sme radi pokračovali. Veríme, že verejnosť, médiá, politici budú otvorení vecnej, férovej a konštruktívnej diskusii o týchto témach.

• Obdobie pred referendom poukázalo na obrovskú neznášanlivosť v spoločnosti – ako podľa Aliancie za rodinu ďalej, aby sa táto animozita obrusovala a vedeli by sme tu spolunažívať vo väčšom pokoji?

Veríme, že pocit ohrozenia na strane odporcov referenda pominie a budú ochotní a otvorení konštruktívnej diskusii. Slovensko sa musí stať opäť krajinou pre ľudí, ktorá sa snaží vytvoriť čo najlepšie podmienky na život pre všetkých svojich obyvateľov, najmä pre rodiny, ktoré sú základnou životodarnou bunkou spoločnosti.

Zhovárал sa Ivan BROŽÍK
Foto: archív SNN

V SNN 7/2015
SI PREČÍTAŤE

■ Minister sociálnych vecí Ján Richter o akútnych problémoch sociálneho systému
■ Zabudnutá história – azbuka na slovenských bankovkách z rokov 1939 – 1945
■ Jozef Ciger Hronský, správca Matice slovenskej, ktorý vytvoril jej súčasný rámeč

Slovenskí občania nevyužili svoje právo povedať, čo si myslia o rodine

Prevážila vulgárnosť, konzum a nezáujem

Eva ZELENAYOVÁ Foto: agentúrny servis a internet

Slovensko malo v referende o rodine obrovskú šancu povedať nie prenikaniu neomarxisticko-liberálnym tendenciám do života spoločnosti. Aj v SNN sme informovali o Hupsovom šlabikári, ktorý už u nás reflektoval ideológiu rodovej rovnosti a podľa predstaviteľov rezortu školstva dodržiava spoločenskú korektnosť. Tá spočíva v tom, že deťom sa od prvej triedy podsúvajú vzory neúplných rodín a sprievodca šlabikárom škriatok Hups nemá nijaké pohlavie, aby sa vraj predišlo diskriminácii.

Proti Hupsovmu šlabikáru sa postavila značná časť verejnosti, rovnako ako proti navrhovanej Celospoločenskej stratégii ochrany ľudských práv, ktorá čaká vo vláde na schválenie. Zrejme iba preto o nej nerozhodla pred konaním referenda, aby legitimizovala svoj postoj. Dalo sa totiž očakávať, že splní limit kvóra stanovené pre referendum bude nemožné. Ibaže málokto predpokladal, že referendum o prirodzených ľudských hodnotách, na ktorých stojí a padá ľudské spoloč-

AKTUÁLNE

čnosť, bude ostrakizované hrubým a vulgárnym spôsobom nielen zo strany jeho odporcov, ale aj niektorými kňazmi. Týždeň pred referendom bol ako osobnosť za celoživotné dielo ocenený Krišťaľovým krídlom kňaz Anton Srholec. Krátko pred televíznym vysielaním tejto súťaže vyjadril názor, že na referendum nepôjde a nech si každý žije, ako chce. Rovnako negatívne sa k referendu postavila herečka Emília Vášáryová, ktorá Srholcovi cenu odovzdávala v hlbokom predklone. Sila osobnosti dokáže zorientovať nerozhodných ľudí a v tomto prípade dvojica Srholec a Vášáryová iste urobila svoje. Dá sa predpokladať, že pri výbere oboch protagonistov nešlo o náhodu.

HRUBOZRNNÉ URÁŽKY

V Košiciach sa objavili bilbordy znenia JBM ALIANCIU ZA RDN. Vraj ich financovali vplyvní podnikatelia. S rovnakým názvom boli dostupné aj tričká. Takto sa prezentoval aj Richard Sulík. Ak toto sú hodnoty odporcov referenda, tak Slováci sú na tom horšie, ako by sa dalo čakať. Spôsobom hodným časopisu Charlie Hebdo sa prezentovala aj novovzniknutá strana SKOK poslancu NR SR Juraja

Europoslanec Richard SULÍK demonštroval svoj postoj vulgárnym logom...

Miškova. Svoje hodnoty prezentoval zosmiešnením citátov z Biblie, teda náboženských symbolov kresťanov. Prispel aj denník Pravda, keď v deň hlasovania vyšiel s celostranovou inzerciou na titulnej strane odrádzajúcou od účasti na referende.

Odporcovia referenda argumentovali najmä tým, že je zideologizované, že je plodom náboženských fanatikov. Že slovenská ústava sa neviaže na nijakú ideológiu ani

Ibaže náboženské spoločenstvá v SR nie sú v rozpore s ústavou, takže takáto argumentácia nebola opodstatnená. Navyše, nič také nevyslovil ani Ústavný súd SR, ktorý referendové otázky posudzoval. Naopak, zmysel otázok bol v absolútnom súlade s duchom preambuly ústavy.

■ SOCIÁLNY INŽINIERING

Netreba zabúdať, že odporcovia referenda sú súčasne pod-

Tí, čo sa na referende zúčastnili, podporili jeho obsah.

náboženstvo, že referendum reflektuje hodnoty náboženských spoločenstiev, a preto je neprijateľné.

porovateľmi nových technológií aj v ľudsko-právnych otázkach, o čom v predreferendovej diskusii na tele-

víznom okruhu Joj-ky hovoril psychológ Gabriel Bianchi. Ich výsledkom je ideológia rodovej rovnosti. Proti sebe teda stojí sociálny inžiniering marxistických liberálov oproti konzervatívcom s fundamentom v kresťanskom učení. Jedna platforma predstavuje experiment s ľudskou prirodzenosťou, druhá trvá na jej nedotknuteľnosti.

Západná Európa je v súčasnosti dosť ďaleko v uplatňovaní nových ľudských práv, ktoré sa v podstate dotýkajú dieťaťa a rozvratu jeho osobnosti. Zástancovia experimentu síce tvrdia, že dieťaťu nijako neuškodí, keď sa mu už v predškolských zariadeniach sprístupní technika sexu. A vraj je to nevyhnutné preto, lebo veľa detí je sexuálne zneužívaných. Nuž ale, ako deti využijú skúsenosti povedzme z masturbácie v škôlkach na to, aby odhalili svojich zneužívateľov? Skôr si treba položiť otázku, či im privčasnou sexualizáciou života nekradneme detstvo a nerozvracujeme psychiku. Ako sa budú orientovať vo vzťahoch, keď budú vyrastať s dvomi otcami? S dvoma matkami? Kto im nahradí chýbajúci vzor druhého pohlavie? Presadzovatelia sociálneho inžinieringu sa nad týmito otázkami nezamýšľajú. Ani nad základným právom dieťaťa, že má právo na otca a matku.

■ STRAŠIAK DESATORA?

Je pravda, že cirkev vyžaduje od svojich členov dodržiavanie Desatora. Toho základného kameňa medziludských vzťahov, ktorý je známy najmenej osemtisíc rokov. Jeden z jeho článkov hovorí: Cti otca svojho a matku svoju. Ako bude tento najstarší civilizovaný zákon znieť, keď sa Slovensko pripojí k experimentátorom, po čom už volá Sulíkova SaS? Ako sa vôbec zmenia vzťahy medzi ženami a mužmi, keď vymažeme zo slovníka rody? Ako sa bude vyučovať etika? Etiketa? Pro-

tokol? Diplomatický protokol? Už v súčasnosti zaznamenávame krízu morálky a týmto experimentom ju môžeme iba prehĺbiť.

Rodové scitlivovanie, ako sa premietlo do Hupsovho šlabikára, je už aj slovenskou realitou rozvratu detskej duše, začiatok rozvratu rodiny a napokon celého spoločenstva. Preto sa to má diať, nikto nepovedal, ale ide o najzákernejší experiment s ľudským rodom všetkých čias. Už súčasné následky experimentu s ľudským rodom na Západe dokazujú, že to nie je dobrá cesta. Značná časť občanov Slovenska si to uvedomuje. K Medzinárodnému dňu detí podpísalo tristošesťdesiat lekárov, psychológov a iných odborníkov vyjadrenie a výzvu ku vplyvu rodovej ideológie na duševné zdravie detí. Odmietlo „sociálne experimentovanie s duševným zdravím dieťaťa“ a uviedlo, že „vystavovať dieťa ‚rodovému scitlivovaniu‘, nech už sa koná prostredníctvom vychovávateľov, pedagógov, inštitúcií alebo médií, je z nášho odborného hľadiska neospravedlňiteľné. Každý neprirodzený zásah do vnútorného vývoja dieťaťa v úsilí pretvoriť alebo indoktrinovať ho podľa želania ideológie predstavuje vážnu formu duševného násillia a porušenia medzinárodných konvencií práv dieťaťa“.

Slovensko bolo štyridsať rokov mrzačené experimentom komunistickej ideológie. Ale ani bývalí režimisti si nedovolili pretvárať ľudskú podstatu tak, ako sa v súčasnosti na to pripravujú niektoré politické strany po neúspešnom referende.

VŠIMLI SME SI

Bez ohľadu na teórie a názory domácich politikov skutočnosť je neradostná. Podnikanie na Slovensku „v malom“ je čoraz zložitejšie, nákladnejšie a stratovejšie. Západní susedia začínajú z našej smutnej životnej reality profitovať.

Česko lanári našich podnikateľov

„Situácia u našich východných susedov je opäť horšia. Na Slovensku od 1. 1. 2015 zaviedli novú daň – daň ‚zo straty‘. Ale Slováci sa jej môžu vyhnúť.“ Tak píše jeden z popredných ekonomických portálov u susedov. Možnosť podnikat' v ČR je oveľa jednoduchšia a lacnejšia a priamo takto na to „zvädzajú“ tamojšie médiá. Na Slovensku musí byť základný kapitál – preukázateľne uložený na účte – päťtisíc eur, v Českej republike stačí na založenie firmy koruna. České eseročky platia o tri percentá nižšie štandardné dane, ale to nie je všetko. Českým podnikateľským subjektom sa možno stať „na diaľku“ bez toho, aby ste opustili svoju prevádzku na Slovensku. Máme predsa právo Európskej únii, a tak si slovenský podnikateľ môže založiť v ČR svoju firmu hoci aj poštou – normálnou alebo elektronickou. Lenže zisk z takéhoto podnikania má Česko, nie Slovensko. Českí odborníci upozorňujú, že ak sa pre veľkých slovenských podnikateľov a neraz aj politikov daňovými rajmi stali už dávno ostrovy v Tichom oceáne, tak pre tých malých je to práve a aktuálne blízka Česká republika. Lenže – kto potom bude suplovať sociálnu sieť a zamestnanosť na Slovensku? Stačí sa lepšie poobzerať. Na koľkých malých obchodoch či prevádzkach u nás visí visačka – zatvorené, zrušené! Koľko holičstiev a kaderníctiev zaniklo v dedinách? Kam sa podeli remeselníci? Takže, Česi dobre vedia, čo robia.

A robia to premyslene a chytré, ako takmer všetko, čo je s nimi spojené. Tak ako sme boli pre nich koloniálnym príveskom predtým, opäť si našli spôsob, ako si ponechať zisky z práce slovenských rúk.

Ivan BROŽÍK

Majstra Štefana KVIETIKA poctili Radom Martina Rázusa

Zaslúžené ocenenie velikána herectva

Štefan Kvietik, herecká divadelná, filmová a televízna legenda a tiež poslanec parlamentu za Slovenskú národnú stranu v rokoch 1990 – 1994, je historicky prvý nositeľ Radu Martina Rázusa. Udelil mu ho v sobotu 31. januára v Liptovskom Mikuláši predseda Slovenskej národnej strany Andrej Danko.

Ani nie pred rokom sme v našich Slovenských národných novinách konštatovali, že „vyššie jedno desaťročie sa nestretávajú s ním na scéne divadla, nenakrúca filmy ani televízne inscenácie. Zaiste, chýba nám jeho jedinečné a neopakovateľné herecké umenie, jeho aktívna prítomnosť na teréne národnej kultúry. Keď si však aspoň letmo zrekapitulujeme, čo na tomto teréne od roku 1957 vykonal, ani sa tomu nemôžeme veľmi čudovať...“.

ČO INÍ NEPIŠU

Rad Martina Rázusa je najvyššie stranické vyznamenanie SNS a jeho udeľovanie schválilo predsedníctvo strany v septembri 2014 pred mimoriadnym snemom na Táloch. „Je to pre mňa obrovská pocta.“

■ POSOLSTVO SRDC

Získal som veľa umeleckých ocenení, ale toto bola výnimočná chvíľa a nevysslovne ma potešila. Ani som len nesníval, že sa dočkám pocty, ktorá ma bude spájať s týmto veľkým slovenským národným tribunom, povedal pred prítomnými hosťami dlhoročný člen Činohry Slovenského národného divadla majster Štefan

Predseda SNS A. Danko odovzdáva Š. Kvietikovi certifikát o pocte.

Kvietik. Pripomenul tiež celoživotné zásady Martina Rázusa, kňaza, politika i básnika, dlhoročného predsedu SNS: čestnosť, spravodlivosť, ľudčnosť, toleranciu, duchovnú rytičnosť, džentlmenstvo. „Je to nadčasové hodnotové posolstvo, ktoré by sme mali prevziať od svojich srdc. Ak sa nám to podarí, tieto atribúty budú ozdobou nás všetkých, celého nášho nádherného Slovenska,“ povedal Štefan Kvietik.

■ VZOR VLASTENCA

Predseda SNS Andrej Danko v príhovore pripomenul, že nie je mnoho takýchto osobností slovenskej

kultúry, divadla, kinematografie, akou je práve majster Kvietik. „Tento nezabudnuteľný herec je zároveň veľkým človekom, milujúcim svoj národ, ktorý si vždy neochvejne stál za svojimi názormi. Je pre nás Slovákov vzorom, ako sa treba správať k svojej vlasti,“ dodal Andrej Danko. Majstrovi zaspieval na záver slávnostnej ceremónie jeho najobľúbenejšiu pieseň Prší, prší sólista opery SND Ivan Ožvát.

Herectvom tej najvyššej úrovne, ale aj svojim osobnostným čarom patrí Štefan Kvietik medzi výnimočné postavy našej slovenskej a národnej kultúry.

Ivan BROŽÍK

Referendum – výsledky a dôsledky

Roman MICHELKO

Nie je nič absurdnejšie, než sledovať interpretácie výsledkov referenda o rodine. Iničiátori z Aliancie za rodinu poukazujú na to, že k urnám prišlo vyše deväťstotisíc občanov, z ktorých viac než deväťdesiat percent odpovedalo na všetky tri otázky kladne. Jej odporcovia, najmä z LGBT komunity a k nej priradených liberálnych strán, podľa očakávania vyhlasujú, že ľudia hlasovali nohami. Zo sotva dvadsaťpercentnej účasti potom ďalekosiahlo vyvodzujú, že takmer osemdesiat percent voličov odmietlo demagogiu organizátorov a výsledok referenda znamená, že už aj na Slovensku nastal čas na prijatie legislatívy rozširujúcej práva LGBT komunity. Samozrejme, tieto interpretácie možno vnímať ako povinný folklór a netreba im dávať väčšiu váhu, než

akú v skutočnosti majú. Podme sa teda pozrieť na výsledky referenda nezaujatú, teda „sine ira et studio“ (bez hnevu a zaujatosti).

Čo musíme jednoznačne konštatovať, je skutočnosť, že reálna účasť bola hlboko pod očakávaniami. Prieskumy odhadovali účasť v rozmedzí medzi tridsiatimi až štyridsiatimi percentami. Realita však bola desať percent pod spodnou hranicou. Jasne to svedčí o skutočnosti, že tých takmer osemdesiat percent papierových kresťanov je chiméra. Z nich reálne praktizujúcich je nepatrný zlomok, ba dokonca tých, ktorí sú ochotní venovať hodnotám tradičnej rodiny niečo cez desať minút pri hlasovacích urnách, je len niečo vyše dvadsať percent.

Referendum prinieslo aj ďalšie paradoxy. Najnižšiu volebnú účasť

nemala tradične liberálna a hodnotovo vyprázdnená Bratislava, ale prekvapujúco Kotlebov Banskobystrický kraj a slovenský Rím – Trnava. Sám som zvedavý, ako to experti po hlbšej analýze dajú vysvetliť. Ak chceme naj-

KOMENTÁR

objektívnejšie ohodnotiť, aká je politická sila pri agende ochrany rodiny, musíme si vydeliť súčasnú účasť v referende, teda 944 674 občanov, s účasťou na ostatných parlamentných voľbách, čo bolo 2 596 448. Výsledkom je, že približne 36,38 percenta občanov, ktorí sú ochotní prísť k voľbám či referendu, považuje ochranu tradičnej rodiny za dosť vážnu tému, aby sa k nej vyjadrili. Nič menej, nič viac. Podme však ďalej k dôsledkom referenda.

Kampaň pred ním jasne ukázala, že mediálne sa hralo takpovediac na jednu bránku. LGBT lobby akoby dokonale spĺvala z mainstreamovými médiami. Aliancia za rodinu bola takmer vytesnená z mediálneho priestoru a ak sa tam dostala, tak vždy sa voči jej názorom hrala presilovka s cieľom vykresliť jej predstaviteľov ako tmárov či nenávisťníkov. To samo o sebe však slabý výsledok účasti nevysvetľuje. „Fojtikizácia“ médií (dnešný mediálny hlavný prúd je rovnako nedôveryhodný, ako bol za čias ideologického tajomníka ÚV KSC Jána Fojtíka) na Slovensku naplno zúri už minimálne od roku 1998, takže občania sú na takýto stav dlhodobo senzibilizovaní. Práve zásluhou mediálnej šikany aktivisti Aliancie za rodinu získali status mediálnych štvancov a celkom úspešne obsadili mediálny underground, teda priestor webu a podobne. Nakoniec, neraz sa stalo, že prostituujuce médiá na Slovensku dopomohli k úspechu tomu, koho škandalizovali. Napríklad, verejnoprávna RTVS svojím zákazom vysielajú volebné klipy Aliancie za rodinu ich nevidane spropagovala.

Referendum však, chvalobohu, odkrylo aj skutočnú podstatu vulgárnosti niektorých liberálnych politikov. Bývalý druhý najvyšší ústavný činiteľ Richard Sulík sa pred médiami ostentatívne pretŕčal v tričku J B M na Alianciu za R D N. Spôsobom sebe vlastným dal dostatočne najavo, čo si myslí o tradičných hodnotách. Bude veľmi zaujímavé sledovať, ako sa k takýmto postojom vyjadria predstavitelia KDH. Samozrejme, pri tomto subjekte nemôžeme mať ani tie najmenšie ilúzie. Nepochybujeme, že Ján Figel si priam nohy doláme, aby sa podkladal vulgárnemu Sulíkovi a za každú cenu s ním upiekol koalíciu. Nakoniec nič nové. V genetickej výbave KDH je priam zakódované permanentné zrádzenie hodnôt, zásluhou ktorých sa dostali do politiky. Stačí si spomenúť na koalíciu s ultraliberalom Ruskom, pričom ich jediným argumentom bol a bude – lebo Fico.

Referendum dalo teda podnet na to, aby tu konečne vznikla nejaká autentická politická sila, ktorá dokáže odolať politickému kupliarstvu a svojich voličov nesklame. Ale to je už iná téma.

Nie všetci moslimovia sú rovnakí

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ

Bývalá ministerská predsedníčka Austrálie Julia Gillardová, dnes predsedníčka austrálskej laburistickej strany, vyslovila v čase, keď bola na čele kabinetu na adresu islamských prisťahovalcov mimoriadne tvrdé slová.

„Prisťahovalci, a nie Austrálčania sa musia prispôbiť. Buď to akceptujete, alebo nie, ale potom neste následky. Od teroristických útokov na Bali zažívame vzplanutie vlastenectva väčšiny Austrálčanov. Táto kultúra sa vyvíjala počas dvoch storočí bojov, skúšok a víťazstiev miliónov mužov a žien, ktorí hľadali slobodu. Väčšina Austrálčanov verí v Boha. To nie je kresťanské pravicové krídlo či politický tlak, ale fakt, pretože kresťanskí muži a ženy založili tento štát na kresťanských

zásadách. Ak vás uráža náš Boh, potom vám navrhujem zväziť iný kút sveta ako svoj nový domov, pretože Boh je súčasťou našej kultúry. Toto je naša krajina, naša zem, náš životný štýl a my vám dávame príležitosť,

POZNÁMKA

aby ste si to všetko užívali. Ale len čo sa začnete sťažovať a frlať na našu zástavu, naše záväzky, našu kresťanskú vieru, potom vás vyzývam, aby ste využili ďalšiu výhodu veľkej austrálskej slobody – právo odísť. Ak tu nie ste šťastní, potom odíďte. Nebudeme vás nútiť zostať tu. Vy ste požiadali, aby ste mohli byť tu. Takže akceptujte krajinu, pre ktorú ste sa rozhodli a ktorá vás prijala,“ povedala Julia Gillardová.

Náš minister zahraničia nedávno povedal, že útok v Paríži bol istým spôsobom 11. september pre celú Európu, netreba však hádzať všetkých moslimov do jedného vreca a paušalizovať, to je to najhoršie, čo by sme mohli urobiť. Predstavitelia islamských štátov, s ktorými sa minister Lajčák stretáva, sa podľa neho od útoku distancujú, pretože to vrhá zlé svetlo na celý islam. Navyše aj v islamských štátoch žijú ľudia, ktorí nevyznávajú islam a sú prenasledovaní.

Svoje o tom vie aj Ameer Mayyahi, ktorý pred niekoľkými rokmi ušiel z Iraku a usadil sa na Slovensku. Pre Aktuality.sk povedal, ako vníma spolunažívanie Európanov a Arabov a ako nazerá na radikálov, ktorých na našom konti-

nente neustále pribúda: „V prvom rade musím povedať, že je zlé a chybné, keď každého človeka z arabského sveta hneď spojíte s radikalizmom. Radikáli nebojujú za nejaké vznešené myšlienky. Ja som už dávno zistil, že s nimi nemôžete ani normálne komunikovať, a nie ešte ich presvedčať. Im ide len o jedno, a to je ovládanie ľudí, moc a peniaze. Podľa mňa je každý radikál kriminálnik. Títo ľudia majú komplex, a preto sa to snažia zakryť nejakým náboženstvom. V mnohých prípadoch ide o ľudí, ktorí boli v minulosti odsúdení za nejaký zločin a chápu to ako nespravodlivosť zo strany majoritnej spoločnosti. Veď aj atentátnici v Paríži sedeli v minulosti v base. Islam je potom len zásterkou. Lenže nijaké náboženstvo tu nie je v skutočnosti pre tieto veci. Mešity v Európe nie sú vôbec potrebné. Ak sa chce niekto modliť k Alahovi, tak to môže robiť aj doma,“ povedal mladý Arab z Iraku a dodal: „Na Slovensku som začal novú kapitolu svojho života. Prispôbil som sa a zažil som tu prvý životný úspech, za čo som aj vďačný.“

SPOZA OPONY

V časech, keď išlo o prijatie Slovenskej republiky v rokovaniach do Európskej únie, pripomenul som dôležitosť volieb do europarlamentu. Pchá, voľby, čo tam po voľbách, zoberie sa pár stotisíc korún, trochu kampane a bude to! Čože voľby! Čo tam názory pozbierancov pri urnách! Hneď som napísal komentár Prečo budem kandidovať do europarlamentu. Vysvetlil som, že na zvolenie bude stačiť veľmi málo hlasov, aby sa človek dostal do lukratívneho parlamentu. Všetko hlavné sa odohráva inde ako v parlamente, a keďže ľudia o tom vedia málo, najdôležitejšie sú nominácie. Pretože kandidáta na poslanca mohli nominovať len politické strany. A tak vlastne nešlo o to, či človeka zvolia, najmä bolo treba, aby ho nominovali.

Odvtedy dodnes má Slovensko jednu z najnižších účasť voličov na voľbách do europarlamentu a kritizuje sa naša malá eurovypelost'.
Jednoducho, napriek všet-

Nikto si dnes nespomenie, že pri kolíske toho stálo presvedčenie, že rozhodujúce sú politické rokovania, a nie hlasy voličov. Dnes je verejný tajomstvo, že časti prístupových podmienok Slovenska do EÚ

kému nám nie je Európa taká blízka a natoľko zrozumiteľná, ako by mala byť! Nie sme sami. Vývoj v Maďarsku a podpora Orbána je aj výsledkom toho, ako sa v konkrétnych veciach Maďari sklamali

tuje, čo môže znamenať dohoda o voľnom trhu a investíciách medzi Európskou úniou a USA. Tá by mala odstrániť všetky bariéry a vytvoriť jeden obrovský priestor pre tovar a peniaze.

či norma životného prostredia. Teda zrejme tam sú kamene úrazu. Na rozdiel od našej kultúrnej verejnosti je nemecká verejnosť plná výhrad voči tomu, aby sa prijímali spoločné normy. Kultúra a jej financovanie je totiž v USA čisto súkromnou záležitosťou, kým v Európe je to najmä vec verejná, štátna, vec samospráv, teda daní verejnosti. Celý problém, veľmi zjednodušene povedané, tkvie v tom, aby sa nevytvorili také právne normy, zásady, ktoré by umožňovali – v rámci nediskriminácie a rovnakého prístupu – výhody americkým normám na úkor európskych.

Ako vidno, je priepastný nepomer medzi povedzme rakúskymi diskusiami o kultúre a tichom u nás. Nie je rozdiel len medzi slovenským radovým voličom v eurovoľbách. Rozdiel je aj v tom, ako prístupuje kultúrna verejnosť, sčasti jej elita (!), k vytváraniu európskych noriem, ktoré sa potom stanú záväznými pre nás všetkých. Prítom v čase, keď je Európa plná výhrad a nespokojnosti.

Prečo vieme tak veľmi málo

Dušan D. KERNÝ

boli zle vyrokované. Trebárs zastavenie slovenskej atómy bolo nátlakové, politické, a nie technické rozhodnutie. Európska únia za dlhé roky úsilia sa nestala takou blízkou občanovi, ako by to bolo vzhľadom na vzájomnú previazanosť nevyhnutne potrebné. Aj čitateľ týchto novín si asi všimol, že na národnú strunu zabrnkali niektorí europoslanci až vtedy, keď išlo o ich znovuzvolenie. Jednoducho, napriek všet-

v európskom vývoji. Podobne je to aj v Grécku, aj keď je to úplne odlišné. Na Slovensku, pokiaľ ide o sklamanie, svoju úlohu zohráva aj vývoj hodnoty eura. Verejnosť nebola pripravená na to, že Európska centrálna banka, ktorá stojí nad našou hlavnou bankou, ktorá je národná podľa mena do tej miery, aké máme hlasovacie právo, začne tlačiť bilióny euro, teda zväčší masu peňazí na trhu. Len málo ľudí sa orien-

V susednom Rakúsku sa tento rok začal práve sporom o tom, do akej miery môžu stratiť národné a európske právne normy účinnosť voči nadnárodným, zväčša americkým podnikom. Politický rok v Nemecku sa začal zanietenými prejavmi kancelárky Merkelovej na tradičných trojkraľovských zjazdoch, a to na prospech dohody EÚ – USA. Kancelárka sa zaprisahala, že nebude narušená ani jedna európska sociálna norma

SEBAOBRAHA

Vlády a ich tajné služby, banky, mobilné siete, internet a iné elektronické médiá zbierajú o občanoch podrobné informácie rôznymi spôsobmi. Niektoré spôsoby sú otvorené, iné, napríklad odpočúvanie či sledovanie kamerami v rôznych priestoroch, sú skryté. George Orwell, autor románu s názvom 1984, v ktorom všetkých sleduje Veľký brat, nemohol tušiť, kam sa až sledovanie ľudí posunie po roku 2010.

Čo Orwell ešte netušil

Edward Snowden, ktorý pracoval ako systémový administrátor v americkej NSA (národná bezpečnostná agentúra), zverejnil veľké množstvo informácií o zneužívaní právomocí tejto agentúry. Snowden musel z USA utiecť a dostal azyl v Rusku. Dôkazom toho, že v jeho tvrdeniach nejde o konšpiračnú teóriu, je zneužívanie zákona, ktorý platil donedávna v celej EÚ, teda aj na Slovensku. Je to tzv. „data retention law“, v slovenskej legislatíve zákon o elektronických komunikáciách. Tento zákon vynucoval od všetkých poskytovateľov internetových služieb a od mobilných operátorov v Únii zbierať a uchovávať akúkoľvek komunikáciu na čas šiestich až dvadsiatich štyroch mesiacov. Donedávna sa tak všetky telefonáty aj internetové informácie v EÚ celoplošne monitorovali. Európsky súdny dvor však rozhodol, že išlo o radikálny zásah do súkromia občanov a zákon sa stal neplatným.

V podstate bez väčšieho rozruchu a pozornosti sa v septembri minulého roka obišla kauza, keď stránka Wikileaks zverejnila informáciu, že Slovensko nakúpilo licencie odpočúvacieho softvéru FinFisher od firmy Gamma International za vyše päť miliónov eur. Ide pritom o softvér, ktorý používajú diktátorské krajiny na odpočúvanie politicky nepohodlných ľudí. Slovenská vláda informáciu poprela vyhlásením: „Vo všeobecnosti nekomentujeme informácie Wikileaks, lebo majú kvalitu na úrovni jedna pani povedala.“ Otázka znie: Dôverujú občania viac slovenskej vláde alebo stránke Wikileaks?

Podľa premiéra Fica štáty by mali mať právo prijímať zákony, ktoré im viac uvoľnia ruky v otázke informácií týkajúcich sa súkromia rizikových osôb. „Možno nás dotlačí svet a udalosti k tomu, že na určitú kategóriu ľudí budeme mať iné pravidlá, pokiaľ ide o ich súkromie, telefonné či bankové účty,“ povedal R. Fico a zdôraznil, že by muselo ísť o prípady zjavného ohrozenia štátu.

Mnoho ľudí sa sťažuje, že sociálne siete o nich zbierajú osobné informácie. Lenže sociálne siete používajú všetci dobrovoľne, a keď sa zber informácií niekomu nepáči, nemusí ich používať. Každý, kto sa rozhodne používať tieto služby, musí vyjadriť svoj súhlas so spracovávaním svojich osobných údajov. Iné je to v prípade zberu informácií štátnymi inštitúciami. Občania vnímajú zväčša ako reálnu hrozbu pre svoju počítačovú komunikáciu náhodné útoky hackerov, vírusov či malwaru. V podstate si však neuvedomujú hrozbu zásahov do svojho súkromia zo strany štátu cez zbieranie dát, hotovostné platby, povinnosť nahlasovania pobytu a iné systémy.

Ideálom niektorých aktivistov je úplná digitálna sloboda, ktorej hlavným prvkom je anonymita, čo umožňuje prakticky absolútnu slobodu slova a neregulovaný elektronický voľný trh. Volá sa to kryptoanarchia a ako všeličo iné, tiež sa dá zneužiť na čokoľvek...

Robert LANDIS

Štát by mal oceniť prínos neplatenej práce, ktorú ženy odrobia v rodinách

O ženách sa jedno deklaruje, a iné koná

Zhovárал sa Ivan BROŽÍK – Foto: archiv SNN

JUDr. Martina STODOLOVÁ je v predsedníctve Slovenskej národnej strany. Takmer dva roky pôsobila ako ústredná tajomníčka SNS, na mimoriadnom sneme začiatkom septembra ju zvolili za podpredsedníčku. Vo svojej agende má sociálnu problematiku.

• Ako stručne opíšete svoje „národniarstvo“?

Pochádzam z Liptovského Mikuláša a celé detstvo som prežila v prostredí krásnych slovenských hôr, kde ľudové piesne, tanec, folklór či ľudozvučná slovenčina boli samozrejmosťou.

• Slováci v štatistikách uznávaných agentúr nepatria medzi tie národy, ktoré oplývajú pocitom šťastia a spájajú s ním svoj výsledný pocit zo života. Ako by to bolo možné zlepšiť?

Šťastie človeka je vo veľkej miere determinované splnením alebo aspoň možnosťou splnenia jeho potrieb, nárokov, očakávaní. Človeka môže urobiť šťastným nový byt, láskyplný vzťah, zdravé deti, naplňujúca práca, možno zahraničná dovolenka. Nielen materiálne impulzy môžu človeku urobiť radosť. Z dlhodobého hľadiska je však pocit pohody, pokoja a šťastia určite podmienený aj vnímaním ekonomickej situácie vlastnej domácnosti. Slovákom chýba optimizmus a vitalita z celkom prostých dôvodov. Trápi nás vysoká miera nezamestnanosti a nízke zárobky. Mnohé rodiny sa pre nedostatok financií rozpadávajú. Mladí ľudia odchádzajú do zahraničia, pretože si nevedia nájsť prácu, nie sú im vytvorené možnosti vytvoriť si vlastnú sebestačnú rodinu. Veľké percento populácie je prenasledované splácaním hypotekárnych úverov a leda im zostáva na živobytie. Dôchodcovia si po zaplatení inkasa nemajú pomaly za čo kúpiť lieky...

• Spokojnosť ľudí samozrejme limitujú ich ekonomické podmienky. Ako vnímate veľmi ťažkú možnosť žien a často matiek v strednom

a zrelom veku nájsť si zamestnanie a v ňom aj dôstojné ohodnotenie?

Ženy vo všeobecnosti patria častejšie medzi nízkoprijímové skupiny zamestnaných. Napriek veľmi dobrej vzdelanostnej úrovni žien, ktorá je na Slovensku vyššia ako u mužov, nedosahujú ženy porovnateľné zárobky s mužmi. Za starostlivosť o deti a iných členov rodiny zodpovedajú prevažne ženy. Drvivá väčšina žien v zrelom veku sa stará nielen o deti, ale aj o starších členov rodiny, a to bez zodpovedajúceho vybavenia alebo dostupných služieb. Rodičovstvo a rodina sú síce spoločnosťou považované za najdôležitejšie hodnoty, no napriek deklarovanej podpore rodičovstva a zvyšovaniu pôrodnosti sa stále prejavuje rozdielny vplyv rodičovstva na zamestnanosť a ocenenie mužov a žien. Rozdiely medzi odmenou za prácu medzi mužmi a ženami sa preukázateľne zväčšujú viac a viac po narodení každého dieťaťa. Práve neplatená práca pri starostlivosti o členov rodiny je najčastejšou príčinou nerovnej možnosti pre ženy a mužov uplatniť sa v profesionálnej praxi a negatívne vplyva na možnosti žien v ďalšom vzdelávaní a uplatnení sa v zamestnaniach s vyššími príjmami.

• Ale je aj viac rozdielov...

Ženy zažívajú chudobu a sociálne vylúčenie pomerne odlišným spôsobom než muži. U žien je štatisticky riziko chudoby väčšie, najmä čo sa týka matiek samoziviteliek a starších žien. Štát by mal preto prakticky, nielen teoreticky, vytvoriť možnosti na zosúladenie rodinného a pracovného života, a to nielen flexibilným pracovným časom či ešte nezrealizovaným vytváraním detských kútikov. Štát by mal reálne zhodnotiť a oceniť ekono-

mický prínos neplatenej práce, ktorú vykonávajú ženy v oblasti starostlivosti o blízke osoby. To, že sa žena niekoľko rokov intenzívne stará o deti, o domácnosť a starších rodinných príslušníkov, by si mala spoločnosť vážiti, nie brať ako samozrejmosť. Žena, ktorá toto všetko zvládla, by mala za svoju obetavosť požívať od štátu benefity, nie mať problém s hľadaním adekvátnej práce alebo zápasíť s chudobou.

• Zamestnávateľia z výberových konaní často vyradujú mladé perspektívne matky – mali by s nimi „iba problém“. Dá sa to nejakým spôsobom riešiť?

Napriek tomu, že Zákonník práce priznáva fyzickým osobám právo na prácu a na slobodnú voľbu zamestnania a spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky bez akýchkoľvek obmedzení a diskriminácie, okrem iného aj z dôvodu pohlavia, manželského stavu a rodinného stavu, v praxi to niekedy funguje odlišne. Z praktických skúseností viem, že mnohé ženy okolo tridsiatky, ktoré sú vzdelané a majú kvalitné pracovné skúsenosti a z nejakých dôvodov ukončili pracovný pomer, majú problém nájsť si adekvátnu novú prácu. Ak sú vydaté, je to často priam nemožné. Zatiaľ čo až osemdesiat percent mužov s dieťaťom do šiest rokov pracuje, v prípade matiek je to len štyridsať percent. Aktuálne pripravil rezort práce novinku a dúfa, že vyrieši túto nerovnosť na trhu práce. Za každé novovytvorené miesto pre matku s dieťaťom do šiest rokov by mali firmy dostať príspevok. Najmä čiastočné úväzky pre matky malých detí by mohli problém čiastočne vyriešiť. Deti je totiž nutné odviešť do škôlky či starať sa o ne, keď sú choré. Vytváranie čiastočných úväzkov by však malo byť

JUDr. Martina STODOLOVÁ

podporené nejakým celoplošným opatrením, ako je napríklad odvodová úľava na zdravotné odvody.

• Ďalšou otvorenou ranou Slovenska je množstvo detí v ústavnej výchove. Proces adopcií je pomalý. A pritom záujem o osvojenie si detí je.

V niektorých regiónoch Slovenska sa na adopciu dieťaťa čaká v poradovníku viac ako päť rokov. Väčšina žiadateľov má záujem o adopciu zdravého nerómskeho dieťaťa vo veku do jedného roka. Veľké množstvo osvojiteľných detí nezodpovedá nárokom žiadateľov o adopciu. Adopciu sprostredkováva osem krajských úradov práce, sociálnych vecí a rodiny. V niektorých krajoch sprostredkujú ročne len adopciu niekoľkých detí, inde je to oveľa väčší počet. Na Slovensku existujú veľké regionálne rozdiely najmä v tom, aké deti sa (ne)osvojujú. Na východnom Slovensku je veľa takýchto rómskych detí, v Bratislave zase detí narkomanov. Veľkým mínusom je aj skutočnosť, že v rámci celého Slovenska neexistuje nijaký spoločný zoznam žiadateľov o osvojenie a ani spoločný zoznam detí čakajúcich na osvojenie. Veľkú moc majú úradníci či sociálni pracovníci, ktorí napríklad neponúknu dieťa všetkým záujemcom v zozname čakateľov, alebo sa usilujú o návrat dieťaťa do pôvodnej rodiny, aj keď pomery v nej nie sú pre dieťa vhodné.

O ČOM JE REČ

Spoznal som ho na peknej, širokej pláži s jemným pieskom, krotko omývanou morom. Bola preplnená rekreatantmi a v babylone jazykov sa často ozývala slovenčina i čeština. Po tejto pláži denne obchádzal sem a tam, prekra-

Čudné komplexy predavača koralov

Milan KENDA

čujúc ležiacich rekreatantov, mladý, tmavovlasý a tmavoooký muž ovešaný košíkmi. Predavač mušlí a koralov. Bol to typický južanský temperamentný, agilný obchodník. Vedel ponúkať svoj tovar, bol čulý a vynachádzavý, predvádzal sa ako plážový rozprávač. Mal zmysel pre iróniu: nazýval svoje mušličky a koralové náhrdelníky jabloneckou bižutériou.

Mal výbornú pamäť na jazyky alebo aspoň napodobovací talent. V minulosti po viacero rokov na túto južnú pláž ako sťahovavé vtáky prilietovali rekreatanti z bývalého, federálneho Česko-Slovenska, no neskôr po osamostatnení z oboch týchto morským pobre-

žím neobdarených štátov. Predavač mušlí a koralov, tento Švejk južných morí ich všetkých (pravdaže Slovákov urážlivo) zjednodušene nazýval Čeko. Dokonca sa naučil niekoľko charakteristických českých fráz. Ak mu však kšefty dobre nešli, a takých dní bolo veru dosť, uchýľoval sa k ironickým

rých je sezóna oddychu iných ľudí sezónou intenzívnej práce a vypätia. Ale taký už je osud človeka odkázaného na pokračujúcu prácu v moderných časoch. A vôbec nemusí ísť len o leto a pláž pri mori, jazere, priehrade či rieke. Môže ísť o horské hotely a chaty na Vianoce alebo na Silvestra.

hraničným klientom. Pravdaže, to sa nikdy nedozvieme, ale antireklamný efekt, či skôr defekt, z takýchto kolízií je dozaista nezanedbateľný!

Teda pozostatky tohto uboleného komplexu obsluhovateľov pocíťujeme podnes. Preceňovanie vlastných ťažkostí a zároveň preceňovanie cudzej nirvány (ako keby bola večná!) je zlovykom mnohých ľudí pri hľadaní fackovacích panákov, zodpovedných za naše osobné skutočné či domnelé nešťastie. Služobnícky komplex je súčasťou obrovského balíka závisti, ktorý mnohí z nás po celý život ťahajú za sebou ako estrádna speváčka lodný kufor s gardérobou. A pritom doma sa všetci striedame v úlohe obsluženého i obsluhovateľa! Možno pani, ktorá ma zajtra obsluží v bistre, dnes pri večeri, keď sa síce nemá čítať, v pohode domova si v novinách prečíta môj fejtón, aforizmy či epigramy. Poslúžim jej nielen vtedy, keď si na nich pochutná, ale aj vtedy, keď môj text roznesie pod čiernu zem. Buď jej prihrám pochútku, alebo asfaltového holuba.

Aká je teda stručná pointa? Nad vlastnú závisť sa pokúsme povzniesť a cudzou sa nedajme zaskočiť! Nie je to ľahké, ale skúsme.

Kanikovo dvojpieler prichádzal slávne s prísľubom švajčiarskych dôchodkov

Penzijný systém ako pyramídová hra

Sergej KOZLÍK, exminister financií SR, predseda SDS – Ilustrácia: Andrej MIŠANEK

Keď sa v roku 2005 s veľkou slávou a s prísľubom švajčiarskych dôchodkov spúšťal nový penzijný systém, nebolo nás veľa, ktorí sme dvíhali varovný hlas. V diskusných reláciách v TV Markíza a TA3 som opakovane upozorňoval, že Kanikovo nastavenie tohto systému nebude udržateľné a že jediný, kto bude mať istotu budúcich príjmov, budú dôchodcovské správčovské spoločnosti. Nuž ale kto by v tom čase počúval nejakého mečiarovca. Navyše, Dzurindovej vláde sa podarilo pred verejnosťou zatíčiť názor expertov Svetovej banky, ktorí pripravovaný dôchodkový model takisto označili za zlý a dlhodobu neudržateľný.

Základná schéma nového dôchodkového systému sa zdala byť štandardná. Popri existujúcom priebežnom systéme bol vytvorený druhý pilier, postavený na dlhodobom sporení uskutočňovanom prostredníctvom vkladov na účtoch v dôchodkových správčovských spoločnostiach (DSS). Na spomínané účty mala pritekať polovička sumy sociálnych odvodov tých občanov, ktorí do režimu druhého piliera vstúpili.

■ ČISTÁ PRÁCA...

Správčovské spoločnosti mali a majú za úlohu nielen spravovať, ale najmä zhodnocovať peniaze uložené na účtoch sporiteľov. Za to dostávajú zákonom garantované poplatky, ktoré si strhávajú zo spravovaných účtov, no bez ohľadu na mieru zhodnotenia zverených prostriedkov. Teda aj v prípade, že prostriedky na účtoch sa budú znehodnocovať. Prítom DSS majú záruku, že objem peňazí na týchto účtoch bude každoročne narastať. Tomu sa povie čistá práca.

Dôchodkovým správčovským spoločnostiam teda stálo za to spustiť a zaplatiť masívnu kampaň, aby sa do druhého piliera prihlásilo čo najviac záujemcov. Napriek tomu, že už v období rozbehu nového dôchodkového systému Kanikovi ľudia, ale aj experti DSS museli vedieť, že druhý pilier buď bude nevýhodný pre veľké skupiny občanov, alebo ho štát neutiahne. Nevýhodný najmä pre tých najzraniteľnejších, pre ľudí vo vyššom veku a s nízkymi zárobkami. Práve tých vstúpilo do systému druhého piliera najviac. Bola to mína, ktorá bola nastražená do nového penzijného modelu od začiatku.

■ DLH NARASTÁ

Druhú nástražnú mínu tkvie v tom, že peniaze na účtoch v DSS sú tvorené

presunom časti platieb sociálnych odvodov občanov zúčastnených v druhom pilieri, ktoré sa predtým v plnej miere odvádzali do priebežného systému v Sociálnej poisťovni. Tým nastáva pokles zdrojov priebežného piliera zabezpečujúceho výplatu všetkých doterajších dôchodkov. Prostriedky vo výške deväť percent, neskôr štyri percentá z objemu miezd účastníkov druhého piliera, ktoré sa prevádzajú na účty správčovských spoločností, štát musí kompenzovať adekvátnymi platbami do priebežného piliera, aby tento dokázal fungovať a uhrádzať bežné dôchodky. Deklarované úspory občanov v druhom pilieri vo výške 6,5 miliardy eura sa teda zhodujú s nárastom verejného dlhu Slovenskej repub-

liky v rovnakom objeme. Aby štát udržal chod Kanikovo dvojpielerového modelu, musel si postupne požičať spomínaných 6,5 miliardy eura (vrátane okolo 1,7 miliardy eura neopakovateľných prostriedkov získaných z privatizácie Slovenského plynárenského priemyslu, ktoré boli použité na krytie schodku Sociálnej poisťovne v prvých rokoch fungovania nového dôchodkového systému). Tento dlh každý mesiac narastá. Penzijný systém postavený na pôžičkách a na rastúcom dlhu štátu je holý nezmysel. Je to obyčajná pyramídová hra.

■ VERIA NA ZÁZRÁKY?

Súčasná vláda na uvedenú situáciu reagovala tak, že znížila povinné odvody do druhého piliera z deväť percent na

štyri percentá z odvodového základu. Tým dosiahla zníženie miery úspor v druhom pilieri, a teda aj pokles dynamiky rastu verejného dlhu (čo bol hlavný cieľ), ale zároveň oslabila zdroje tohto piliera. Tým sa ešte viac znevýhodnili slabšie príjmové skupiny a vekovo staršie skupiny občanov, ktoré v minulosti doň vstúpili. Vláda preto na prelome rokov 2012 – 2013 rozhodla o otvorení druhého piliera, lenže vystúpila z neho iba početne nepodstatná skupina občanov. Je zrejme, že najslabšie skupiny občanov netušia nič o rizikách druhého piliera. Model je pre nich príliš komplikovaný alebo veria na zázraky.

Súčasná vláda to má čierne na bielom. Vie, že pre takmer milión občanov vo vyššom veku, respektíve s nižšími mzdami, je účasť v druhom pilieri nevýhodná. Vie, že čím dlhšie tento model funguje, tým viac bude narastať verejný dlh. Vie, že oligopolná štruktúra obmedzeného počtu správčovských spoločností bez zodpovednosti za dosiahnuté výsledky v zhodnocovaní vkladov nemôže efektívne fungovať. Mala by tiež vedieť, že ak ešte raz otvorí druhý pilier, nestane sa zázrak. Januárové rozhodnutie parlamentu však potvrdilo, že vláda na taký zázrak verí. Opak však bude pravdou. Státisíce príjmov slabších a vekovo starších občanov, či už zo zotrvačnosti alebo vo viere v sociálnu spravodlivosť, zostanú v režime druhého piliera, a to so všetkými následkami. Vláde, parlamentu alebo kompetentnému ministrom by už konečne mohlo dôjsť, že čiastkové úpravy principiálne zle postaveného systému nemôžu priniesť potrebné riešenie. Je to len odkladanie neprijemného problému a jeho presúvanie do budúcnosti. Možno však o to ide.

■ PRINCIPIÁLNE RIEŠENIE

Kanikovo model treba jednoducho zrušiť a postaviť penzijný systém odznova. Základom musí zostať solidárny priebežný pilier, do ktorého budú zo zákona v plnom rozsahu prispievať všetci a v plnej miere. V druhom pilieri by sa mali pohybovať skutoční sporitelia náležite motivovaní na šetrenie priamymi príspevkami štátu. V treťom, komerčnom sporivom pilieri motivácia pre starobné sporenie by mala byť zabezpečená možnosťou odpočtu ukladných prostriedkov z daňového základu.

Zlavy – podfuk na zákazníkoch, reálnych bolo veľmi málo

Výpredaje sprevádzajú klamné praktiky

Tibor B. HAČKO – Foto: (se)

Mnohí občania využívajú fašiangové obdobie aj na výjazdy za nákupmi. Samozrejme obchodníci nenechávajú nič na náhodu – z každého výkladu kričia obrovské symboly zliav. Väčšinou sú však len naoko. Môžu teda obchodníci pri takejto taktike podceňovania spotrebiteľa očakávať zvýšené alebo dokonca rekordné tržby?

Od výpredajov sa očakáva jednoznačne výhodný nákup. Prieskumy medzi spotrebiteľmi naznačujú, že sa na ne spoliehajú. Na Slovensku však máme atmosféru, ktorá chuť na nakupovanie veľmi nepodnecuje a obchodníkov priadne znervózňuje. Zaplavujú nás síce lacné plagáty s ponukou zľavnených cien, ale pri podrobnejšom prieskume zistíme, že ide o nehodnotný, poškodený alebo nesortimentný tovar. Rozmaznaný, podnikateľský slaj sa nemieni vzdať

svojho nadštandardného životného štýlu.

■ POCTIVOSŤ SA NENOSÍ

Viacero analýz prieskumu trhu ukázalo, že pred sviatkami predajcovia predrazia bežný sortiment a v období zliav sa potom jeho cena stlačí na hodnotu zodpovedajúcu ako-tak pôvodnej či reálnej cene. Príkladom je vlašské koncoročné navršovanie cien v obchodnej sieti s červeno-modrým názvom. Syry v nej zdraželi o štyridsaťsedem per-

cent, mlieko o dvadsať centov za liter, chlieb o dvadsaťsedem centov za jednotku, jogurty dokonca o päťdesiat percent! Nadcenili teda tovar, ktorý sa kupuje každodenne a v predstihu šesťdesiat dní, keď sú Vianoce ešte hlboko za horizontom posledných letných dovolení, keď je spotrebiteľ náchylný tolerovať odchýlky. Potom je samozrejme z čoho „zlačňovať“. Uvedený reťazec je vo vážnych ekonomických problémoch a zatvára šesťdesiat predajných centier v zahraničí a prepúšťa stovky zamestnancov. Poctivým prístupom ku klientovi by sa to nestalo.

■ KLAMLIVÉ FINTY

Ak cena nejakého produktu opakovane klesá, môžeme za tým vidieť predošlé jednorazové predrazenie predajcom. V posezónnom období potom jeho cenu v rámci zliav postupne stlačia na východiskovú hodnotu. Deklarovanie predsedu Zväzu obchodu SR, že ide o výnimočné prípady, je ďaleko od pravdy. Z uvedených praktík trčí obchodná taktika odľahčiť spotrebiteľa o jeho úspory, kde sa len dá. Tiež argument, že každý deň sa vykonávajú precenenia stoviek položiek, a tak pri jednorazovej zľave môže sa stať omyl a v konečnom dôsledku neúmy-

selné zvýšenie ceny, neobstojí. Siete obchodov majú sofistikované cenové programy, systém ktorých akúkoľvek kalkuláciu na neprospech reťazca zablokuje.

■ OBCHOD NERISKUJE

Už sme povedali, že povianočné zľavy zákazníci očakávajú. Obchod k nim pristupuje, aby si uvoľnil skladové kapacity alebo pri technickom tovare so zreteľom na jeho morálne zastarávanie. Aj v týchto prípadoch však obchod nič neriskuje. Tovar je podľa obchodných podmienok objednaný na opciu a riziko ležiakov alebo inak nepredajného sortimentu znáša výrobca, resp. dovozca.

Vidina zliav vedie dokonca spotrebiteľov k tomu, že plánované nákupy, na ktoré sú aj tak rozhodnutí a majú na ne odložené úspory, odkladajú. Občania Slovenskej republiky majú stále nasparených neuveriteľných 25,2 miliardy eura v hotovosti!

Záverčný prieskum zhodnotil, že zákazníci by si nemali byť takí istí výhodnosťou pri nákupe elektroniky v období zliav. Dokonca cenová hladina zostala pevne daná aj pri akciovom tovare, ktorý láka zákazníka formou letákov a ďalších ponúk. Oblúbenou obchodnou praktikou je vopred poskytnutá zľava na chyby, ktoré môžu v budúcnosti ešte len vzniknúť. Je to evidentné obchádzanie zákona a zodpovednosti predajcu pri dodržiavaní regulí o reklamáciách. Všetky podobné prípady sú len klamlivými obchodnými praktikami a sú v rozpore so zákonom. Januárové „výpredaje“ sa v skutočnosti prejavili zase len ako podfuk na zákazníkoch, reálne ich bolo žalostne málo. Kolísali len v rozmedzí od dvoch do piatich percent.

GLOSA

Americké hospodárske embargo uvalené prezidentom J. F. Kennedym na Kubu sa má skončiť. Ak túto novú zahraničnopolitickú stratégiu Baracka Obamu neschváli Senát, americký prezident má možnosť presadiť ju svojim dekrétom. Vychádza zo skutočnosti, že embargo sa ukázalo ako neúčinné a treba prijať nový prístup k susedovi. Kubánci uvítali správu s nadšením, pretože nové pomery by mali ich život uľahčiť.

Polstoročie nenávisti

Po toľkých rokoch nepriateľstva to ukazuje na jednu vec: aké vedľa byť Spojené štáty americké nenávisť voči komukolvek, kto neuznáva ich hegemoniu. Táto vyššie päťdesiatročná nenávisť sa našťastie minula účinkom a Kuba pod vedením osvedčených dlhoročných lídrov prežila.

Spojené štáty vedľa byť skutočne nenávisť. Poukazuje na to bezpočet príkladov: inscenovaný prevrat v Čile, keď sa v demokratických voľbách dostal k moci prezident Salvador Allende, sankcie proti Venezuele, kde sa proti Washingtonu postavil Hugo Chávez, spriaznený s myšlienkami komunizmu rovnako ako Allende. Na tieto a ďalšie štáty si USA trúfli. Musia sa však zmieriť s komunizmom v Číne, pretože Peking má pod palcom americké dlhy. Navyše čínska ekonomika sa stala najväčšou na svete a na piedestáli vystriedala práve USA, ktoré z neho pred sto štyridsiatimi dvoma rokmi zosadili Veľkú Britániu. Objem ekonomiky najľudnatejšieho štátu sveta – Číny, na konci minulého roku činil 17,6 bilióna dolára, kým tej americkej „iba“ 17,4 bilióna dolára. Ešte v roku 2000 Američania produkovali tri razy viac než Číňania. S takým silným súperom nie je hodno sa naťahovať pre „dajaké“ ľudské práva či úplne odlišnú ideológiu. S Ruskou federáciou je to iné. Nenávisť Washingtonu k Moskve stále rastie, aj keď sa tá už dávno vzdala komunistických myšlienok. Rusko je však rozlohou najväčší štát na svete s obrovským surovinovým potenciálom. A Ukrajina najväčší štát v Európe (okrem Ruska). Stala sa katalyzátorom nenávisti dvoch súperov, ktorá je latentne prítomná ešte z čias studenej vojny. Chybou je, že Ukrajina nepozná svoju cenu. Jaceňukova vláda zoškrtala zoznam strategických podnikov Ukrajiny nepodliehajúcich privatizácii z 1 478 na 551. Sto spomedzi kľúčových strategických podnikov Ukrajiny, ktoré ostávajú v štátnom vlastníctve, bude podľa príkladu Rumunska odovzdaných americkým investičným fondom. K 1. decembru 2014 chunta nominovaná americkým veľvyslanectvom v Kyjeve dokázala „upraviť“ priemerný 440-dolárový plat Ukrajincov na 180 dolárov. Ukrajinská ekonomika sa transformuje na euroatlantické štandardy. Za to bojovala „revolúcia dôstojnosti“ na kyjevskom euromajdane? USA sú posadnuté túžbou po moci. Pre svet chcú vraj iba dobro. Bodaj by si ho svet nedal vziať.

Peter JÁNOŠÍK

Ján ČARNOGURSKÝ: Opäť sme sa stali objektom ďalšieho nevhodného sociálneho inžinierstva

Slovensko je životaschopné, počína si veľmi dobre...

Prvou štandardnou stranou na Slovensku, ktorá sa po zmene režimu etablovala v spoločnosti, bolo Kresťansko-demokratické hnutie. Po rokoch neslobody a náboženského útlaku sa práve tejto strane otvárala veľká perspektíva. Jej prvým predsedom sa stal Ján ČARNOGURSKÝ. Stál na čele hnutia desať rokov – v čase, keď Slovensko prechádzalo najzložitejšou etapou vývoja. Padol východný blok a súčasne so zavádzaním západného modelu spoločnosti Slovensko kládlo základy svojho štátu. Ako to vidí s odstupom času Ján Čarnogurský?

Zhovárala sa Eva ZELENAYOVÁ – Foto: Rudolf ZELENAY

• S vašim menom sa neodmysliteľne spája vznik KDH pred dvadsiatimi rokmi. Keďže na Slovensku sa kdečo sponchybňuje, nemôžem si odpustiť otázku, považujete sa za zakladateľa KDH?

Považujem sa za spoluzakladateľa KDH. Myšlienka na založenie strany, akou je KDH, mi vrtala v hlave najdlhšie spomedzi všetkých spoluzakladateľov, ale stranu som zakladal spolu so signatármi výzvy z 30. novembra 1989 na zakladanie klubov KDH a s aktivistami po celom Slovensku.

• Slovenská spoločnosť v tom čase nebola pripravená na zmenu režimu. Vy ste boli od začiatku pri tzv. transformácii spoločnosti. Kto bol režisér om povolučného vývoja? Kto tomuto procesu pomáhal?

Nesúhlasím s vami, že slovenská spoločnosť nebola pripravená na zmenu režimu. Predsa v Bratislave bol záujem o rakúsku televíziu, o nakupovanie v tuzexoch po celom Slovensku, o západnú hudbu. Ale povedzme aj státisícové účasti na mariánskych púťach po celom Slovensku roky pred zmenou režimu. Koniec koncov aj státisícové demonštrácie v roku 1989 predstavovali záujem o zmenu režimu.

• Jedna vec je záujem o zmenu režimu a druhá pripravenosť viesť spoločnosť.

Vrátim sa k otázke, kto bol režisér om povolučného vývoja. Hm. Základným režisér om povolučného vývoja bola prehra východného bloku v studenej vojne. Pretože tým sa presadil západný model usporiadania spoločnosti – minimálne v celej Európe. Vtedy sme si ešte mysleli, že iba z ekonomického či politického hľadiska, lebo z tohto sa odvíjalo všetko ostatné. Na Slovensku nejaký jednotný režisér aktuálnych procesov vývoja nebol. Jeden čas sa zdalo, že by nim mohlo byť KDH, ale nebolo. A Mečiar to tiež nebol.

• A prečo nie KDH, keď sa etablovalo ako prvý štandardný politický subjekt?

Pretože podpora pre KDH poklesla. Nepodporila nás ani Praha, ktorá nás považovala za katolícku stranu. Podporila VPN.

• A malo KDH na to?

Myslím si, že malo, ale keďže takýto jasný režisér na Slovensku nebol, proces sa vyvíjal skôr živeľne podľa západných vzorov.

• A Západ pomáhal tomuto procesu?

Pomáhal, ale to mu nemožno zazlievať, veď každý je presvedčený o tom, že jeho model je najlepší. Tým skôr, že aj Východ tvrdil, že západný model je najlepší. Napríklad k nám do KDH chodili poradcovia z podobných západných strán. Z Konzervatívnej strany z Veľkej Británie, z nemeckej CDU i CSU, pomáhali nám alebo radili, ako napríklad organizovať volebnú kampaň. Veď my sme vôbec nevedeli ako na to. Tak aspoň také základné rady nám dávali.

• Nedá sa zabudnúť na váš výrok po odchode z vedenia KDH, že konečne budete slobodným človekom. Napriek tomu ste neskôr kandidovali na funkciu prezidenta SR. Ako to ide dohromady?

T tejto otázke nerozumiem.

• Kandidatúrou za prezidenta ste opäť vstupovali do politiky.

Ján ČARNOGURSKÝ sa netají svojimi sympatiami k Rusku.

No dobre a slobodný človek nemôže kandidovať za prezidenta?

• O to nejde, ale neobávali ste sa, že vstupom do politiky opäť budete neslobodný?

Nie. Kandidoval som ako nezávislý. Nevidím v tom nijaký rozpor.

• Vaše vyjadrenie vyznelo tak, že v politike je človek neslobodný.

Nie, nie, nie, takto nie. Politickú slobodu som chápal a chápem tak, že na jednej strane sa musím prispôbovať politickým metódam, terajším slovníkom povedané politickým technológiám, ale na druhej strane zasa dáva možnosť niečo meniť, účinnšie pôsobiť na spoločnosť. Takže to považujem za celkom dobre vyvážené. O funkciu prezidenta som sa uchádzal preto, že som mal o nej svoje predstavy.

• A chceli ste niečo meniť?

No isteže. Z tých, ktorí kandidovali, som mal ako jediný skúsenosť zo zápasu s komunizmom, z transformácie, zo znalosti slovenského aj medzinárodného prostredia a toto všetko by som bol vniesol do politiky.

• Počas pôsobenia vo vysokej politike ste prejavovali odpor voči novej orientácii Slovenska na Východ, hoci tá nikdy nebola reálna. Naopak, boli ste zástancom integračných procesov Slovenska do európskych a transatlantických štruktúr. Po odchode z politiky ste sa stali predsedom Slovensko-ruskej spoločnosti a neprehliadnuteľným odporcom NATO. Ako by ste to vysvetlili verejnosti?

Čiastočne vašej otázke nerozumiem a čiastočne vaša otázka nie je správna. Keď nechcem povedať, že nie je pravdivá. Nikdy som neprejavoval odpor voči orientácii Slovenska na Východ s tým, že samozrejme som bol zástancom vstupu Slovenska do EÚ. Nikdy som nebol zástancom vstupu do euroatlantických štruktúr, čiže do NATO.

• Ani keď ste boli súčasťou vládnjej koalície?

Ani keď som bol súčasťou vládnej koalície. No napríklad v roku 1996 alebo 1997 som v divadle West v diskusii, ktorú viedol S. Chelemendik, povedal, že Slovensko by malo byť zdržanlivé pri zvažovaní vstupu do NATO. To vyvolalo búrlivú odozvu v novinách a vyzývali ma na odchod z funkcie predsedu KDH. Aj za Mečiarových vlád som podporil každé rozhodnutie jeho vlády, ktoré bolo priaznivé smerom na Východ

v ekonomickom, kultúrnom a podobnom zmysle.

• Ale keď prišiel Mečiar z Moskvy a povedal, že priniesol stotisíc pracovných miest, lebo získal odbyť na našu obuv, tak opozícia a médiá si z neho robili posmech.

Ja určite nie, aj keď som tomu neveril.

• Boli ste súčasťou opozície, ktorá Mečiaru vždy spájala s hrozbou izolácie Slovenska pre orientáciu na Východ.

Naopak, už si nepamätám presne, o čo išlo, myslím si že o zrušenie vízoového režimu s Ruskom Mečiarovou vládou, ja som to pochválil. Aj niekto zo SDĽ. Rusi to potom prezentovali asi tak, že vidíte, z oboch strán politického spektra tento krok Mečiarovej vlády podporujú. Nehovoriac už o tom, keď som odišiel z vlády. Isteže to bolo iné, keď som bol členom vlády. Ale poznamenávam, že v prvej Dzurindovej vláde sa nikdy nediskutovalo o vstupe Slovenska do NATO.

• A nediskutovalo sa preto, že sa to považovalo za samozrejmosť?

Nie. Predsa práve naopak. Okolo roku 1995 a 1996 sa ešte uvažovalo, že do NATO nepôjdeme. Dokonca na začiatku zmeny ešte Havel a ďalší hovorili, že treba zrušiť všetky pakt, a nie vstupovať do NATO.

• No, to bolo veľmi dávno...

Máte pravdu, bolo to veľmi dávno. Keď sa Havel, Wałęsa v Poľsku a ďalší stali takými agentmi Američanov, aby Clintonovi umožnili nedodržať sľub, ktorý dal Gorbačovovi, že NATO sa nerozšíri na Východ. Jednoducho, Američania potom mohli povedať, my by sme ani nechceli, ale pozrite sa, títo Východoeurópania nás tlačia do toho. No a ja som začal spolu s Edom Chmelárom organizovať podpisovú akciu za referendum o vstupe do NATO. To bolo hneď po tom, ako som odišiel z vlády na jeseň 2002.

• Ale práve o to ide, že na integračnej agende Slovenska do EÚ a NATO stála celá opozičná politika počas Mečiarovej vlády i po roku 1998.

Ale nie moja a ani politika KDH, pokiaľ som bol jeho predsedom. Aj keď sa KDH nestavalo proti vstupu Slovenska do NATO. Až takú moc som nemal, preto som ani veľmi nelutoval, že som prestal byť predsedom.

• Pred dvadsiatimi rokmi väčšina našich občanov idealizovala život v slobode. Dnes sa spoločnosť musí mobilizovať, aby zachránila model zdravej rodiny. Ide teda zjavne o absenciu hodnôt, a nielen na Slovensku. Čo sa deje?

Sme objektom ďalšieho sociálneho inžinierstva. Za komunizmu to sociálne inžinierstvo spočívalo v úsilí zrušiť súkromné vlastníctvo, nastoliť plánované hospodárstvo a v podstate totalitný režim. A teraz sme objektom iného sociálneho inžinierstva – v presadzovaní gender ideológie, totalného liberalizmu, homosexuálnych manželstiev a podobne.

• Ste jediným členom Valdajského klubu zo Slovenska. Zjednodušené sa za jeho vznikom pred desiatimi rokmi vidí platforma na prezentáciu Putina. Aká spoločnosť sa tam stretáva a aký význam prikladáte jeho existencii?

Predovšetkým nie je to platforma na propagáciu Putina. Niektorí členovia Valdajského klubu, napríklad Ariel Cohen z Heritage Foundation v Spojených štátoch, pišu vyslovene protiputinovské články. Alebo profesor dejín na univerzite vo Frankfurte nad Mohanom Michael Stürmer je pravidelný spolupracovník Die Welt. Tiež nepíše za Putina. A mnoho ďalších. Čiže Rusi organizujú Valdajský klub preto, aby sa od autentických zahraničných osobností dozvedeli, ako sa na nich svet pozerá a čo im vyčíta. A podľa toho konajú. Cením si členstvo vo Valdajskom klube, lebo tam sa naozaj stretávajú ľudia z celého sveta a relatívna väčšina sú západniari. Sú tam Číňania, Japonci, Indovia, Iránci, no prostě ľudia, s ktorými by sa človek inak nestretol.

• Kto vás tam pozval?

Rusi, lebo tam sa dá dostať len na pozvanie. A Rusi pozývajú na základe toho, ako niekto prejavuje kvalifikovaný záujem o Rusko. Opakujem, že nemusí byť kladný, nemusí byť sympatizant Ruska, ale musí sa opakovane vyjadrovať k Rusku. No a keďže ja sa vyjadrujem, tak ma pozvali.

• Čo to pre vás znamená, ako na vás pôsobí Valdajský klub? Putinove vystúpenia sú veľmi zaujímavé. Dokonca od neho zaznelo, ako si Rusko váži tradičné civilizačné hodnoty a že prakticky už dnes iba Rusko ich ochraňuje.

Ale to nehovorí iba Putin. To hovorí aj francúzski novinári, najmä katolícki aktivisti.

• Putin má však aj nástroje, aby to presadil. Ostatní nie.

Áno, v roku 2013 som sa s Putinom o tom rozprával. A keď došla reč na ochranu kresťanov na Blízkom východe, povedal mi, že majú správy, že pravoslávne kláštory napádajú islamisti menej ako katolícke. Pretože vedia, že pravoslávne kláštory má kto brániť alebo potrestať teroristov. Katolícke nie. Ja som si to overoval. Pýtal som sa jedného slovenského kňaza pôsobiaceho vo Vatikáne a pripustil, že to tak môže byť.

• Teda osobne sa stretávate s Putinom?

Samozrejme, každý rok, lebo každý rok sa zasadnutie Valdajského klubu končí stretnutím s Putinom. Tento rok mi poslal osobný vianočný a novoročný pozdrav.

• A ako hľadáte na jeho politiku?

V princípe s ňou súhlasím. Povedzte aspoň niečo, s čím by sa nemalo súhlasiť a ja vám na to odpoviem.

• Mediá sú plné kritiky Putina najmä v súvislosti s Ukrajinou.

No čo tam? Čo možno kritizovať na ruskej politike voči Ukrajine?

• Povedzme zabratie Krymu...

Krym je stáročne ruské územie, ktoré Chruščov daroval Ukrajine. Navyše na Kryme boli za posledných dvadsať rokov dve či tri referendá o tom, že Krym nechce byť súčasťou Ukrajiny. Už v čase, keď sa rozpadal ZSSR. Veď krymský parlament odhlasoval krymskú ústavu, ktorá de facto nastolovala zvrchovanosť Krymu najskôr v ZSSR, ale potom aj v rámci Ukrajiny. Toto rozhodnutie krymského parlamentu zrušil kyjevský parlament. Krym sa začal domáhať nápravy, ibaže požiadavka osamostatnenia Krymu sa objavila až vtedy, keď v Kyjeve protiústavne zvrhli vládu a nastolili inú. A nová vláda hneď zrušila jazykový zákon o ruštine.

• V posledných rokoch sa akoby svet zbláznil. Od bombardovania Belehradu vojskami NATO bez súhlasu Bezpečnostnej rady OSN pociťujeme bezbrehosť medzinárodnej politiky. Má za následok vojnové konflikty na severe Afriky, ale aj inde, vrátane Ukrajiny. Existuje vôbec nejaká prekážka, ktorá by zabránila svetovému vojnovému konfliktu?

Áno, keby sa Spojené štáty prestali pokladať za jediný pól medzinárodných vzťahov a keby sa medzinárodné vzťahy stali viac polárnymi. A k tomu už mimochodom smerujeme, pričom kľúčovú úlohu majú dva štáty: Čína a Rusko. Čína ekonomická a Rusko vojenská. Ako dodatok poviem ešte, že tiež by pomohlo, keby sa EÚ chopila svojej zvrchovanosti a vymanila sa z područia Spojených štátov.

• Vidíte to ako reálne?

Rusko a Čína áno, čo sa týka EÚ skôr nie.

• Svet po roku 1989 prestal byť bipolárny. Sovietsky zväz ako svetová veľmoc sa zrušil. O čo sa v súčasnosti usiluje Rusko na čele s Putinom?

O mnohopolárnosť sveta a v rámci toho o to, aby Rusko nebolo zatlačené viac na Východ.

• Ako by ste charakterizovali súčasný stav Slovenska?

Vo vnútri Slovenska sa vynára nová generácia lídrov. Mám na mysli tých, ktorí organizovali Národný pochod za život v Košiciach alebo referendum za rodinu. A to je nová generácia v tom zmysle, že pokiaľ naša spoločenská činnosť spočívala v samizdatoch a sviečkovej manifestácii za prítomnosti vodných diel, oni teraz organizujú podujatia v podmienkach liberálnej slobody a mediálneho pretlaku proti sebe. A Slovensko ako také si tiež počína dobre. Veď čo do rozvoja v rámci krajín EÚ patríme vždy medzi špičky. Mimochodom, aj táto životaschopnosť Slovenska dokazuje, že osamostatnenie bolo správne. Aj v českých médiách hodnotia napredovanie Slovenska ako úspešnejšie. A žiadne také problémy ako povedzme s islamistami nemáme. Teda myslím si, že Slovensko prejavuje dynamizmus, ktorý ani v Uhorsku, ani v Česko-Slovensku nebolo schopné takým spôsobom prejavíť. Mali by sme si však viac dôverovať a udržať si svoje historické a národné tradície. Teraz je takým singulárnym prostriedkom referendum, zúčastniť sa a hlasovať za. A medzinárodne držať si spojenie na Východ i Západ.

• Ako sa pozeráte na pozíciu Matice slovenskej v obhajovaní národných záujmov?

Matica slovenská zaplňa medzeru čo do metód obhajoby národných záujmov, ktoré obhajuje ľudovým, no nie primitívnym spôsobom. Národné záujmy treba obhajovať na vrcholných stretnutiach šéfov štátov EÚ, na medzinárodných súdoch a inde, ale treba ich obhajovať aj dole. Je dobré, že sú ľudia, ktorí držia slovenské tradície, zvyky a nehanbia sa za ne. Ktorí voči iným národom nepociťujú nepriateľstvo a veľmi radi spievajú maďarské, ruské či české pesničky, ale zasa, keď odtiaľ príde niečo, čo vnímajú ako protislovenské, tak odpovedajú dosť tvrdo. Dlho sme nemali vlastný štát a z Budapešti či z Prahy prichádzali signály, že oni sú lepší než my Slováci. A teraz sa to skončilo.

Mnohí tyrani skončia iba s podmienkou a behajú po slobode Zlá hra: meno, mesto, zviera – vec

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ – Foto: archív SNN

V Bratislave neznámy páchatel' v priebehu niekoľkých mesiacov otrávil už vyše dve desiatky psov. To sú však len prípady, o ktorých sa vie, lebo majitelia psov sa snažili zachrániť svojich miláčikov u veterinára. Ďalšie prípady, keď pes po otrave uhynul a majitelia nevedeli prečo, sú neevidované. Ten, kto sa vrší na psoch a zákerne ich zabíja otravou, je zločinec. Druhá vec je, či by sa pes na vychádzke s majiteľom, ktorý sa mu venuje a dodržiava príslušné vyhlášky, mohol otráviť z voľne pohodenej návnady. Ak by bol pes na vódkze a na očiach majiteľa, ten by mu sotva dovolil zhltnúť čokoľvek zo zeme. Takže sme pri tom, že za smrť psa aj v takýchto prípadoch zodpovedá majiteľ, ktorý sa o svoje zviera nestará.

Takýto pohľad sa nasýtkne takmer v každom útulku zvierat.

Ludia, ktorí si zaoštarajú psa, sú pre svoje okolie potenciálni nepriatelia. Ak so zvieratám nevedia zaobchádzať, ohrozujú svojich susedov i ľudí na ulici. Výchova psa je proces a zodpovedný je ten, kto zviera vlastní. To, ako sa o psa majiteľ stará, je obrazom jeho samotného, ale hanba či nie, mnohí sa nestarajú ani o seba, nie aby sa ešte starali o svoje zviera, ktoré je, prepytujem, podľa našich zákonov obyčajnou vecou!

Právna rovina v tejto tematike je u nás posunutá smerom do stredoveku, ale najhoršie je, že ani platné zákony, hoci sú zlé, väčšina ľudí nedodržiava. V prípade vlastníctva zvierat nezodpovednými ľuďmi si treba uvedomiť dve roviny. Prvá: Majiteľ sa k zvieratú správa ako k veci a zviera trpí. Druhá: Majiteľ sa o zviera nestará ani len ako o vec a trpí okolie. Lenže zasa podľa zákona ak pes niekoho napadne, ten ho nesmie ani v sebaobrane zabíť, lebo by poškodil cudziu vec. Toľko absurdnosti, že keby psy vedeli čítať, vyštekali by nám to asi dosť jasne.

■ STRACH O ŽIVOT

Keď sa pes správa nezvládnuteľne a jeho pán je nezodpovedný, môže nastať problém. Jeden taký nám opísal rekreačný bežec Ján Tomsa: „Práve som prebiehal nad koncom Marianky, tesne pred začiatkom lokality Pánsky les, keď som začul divoké brechanie psov. Spochiatku som mu nevenoval pozornosť, ale keď spozna nedokončené stavby vybehol prvý pes a začal na mňa skákať, okamžite som spozornel. Nebol veľký, ale neskutočne agresívny. Jeho útočné postavenie bolo jasné – pokrčené telo, hlava vztýčená nahor, vycerené zuby tak, že bolo vidieť celé predné čeluste. Napriek únave moje telo začalo konať obranne. Bol som v stave útek alebo útok, keď spozna garáže vybehol ďalší, o dosť väčší a ešte agresívnejší pes. Jeho štekajúca papuľa mi naháňala skutočný strach. Ako sa ubránim tým dvom rozzúreným psom, ktoré skákali na moje stehná?! Na pár sekúnd mi prebehla hlavou myšlienka: kto sa postará o moju rodinu, keď ma tieto zúrivé psy dohrýzú? Jeden pes na mňa útočil spredu a druhý z boku. Áno, bál som sa o život. Kopal som nohami a zaháňal sa rukami. Našťastie sa mi podarilo ich zahnať. Rozhodol som sa ísť priamo za starostom, aby sa danej problematike aktívne venoval, keďže podobný incident sa už v Marianke stal pred dvoma rokmi, keď dva psy dohrýzli malé dieťa.“

Prípadoch, keď útoky psov spôsobili tragédie dokonca so smrteľnými následkami, je na Slovensku až príliš mnoho. Ako sa môže človek brániť proti takému útoku, aby nepoškodil „cudziu vec“?

Vec, ktorá ho práve možno chce zabíť. Predpokladám, že väčšina našincov má zvieratá rada. Ale byť napadnutý rozzúreným psom a musieť sa obávať o zdravie a život, mať pri sebe zbraň asi by ju väčšina napadnutých psov aj použila. A potom možno aj proti majiteľovi, lebo to je to pravé zlo – nezodpovedný alebo dokonca zlomyseľný majiteľ psa. Viete si predstaviť súdne natahovačky s niekým, kto sa nestará o psa, ktorý vás pohrýzol? Radšej si nepredstavovať.

■ PSY SÚ BEZ VINY

Ďalšou témou je majiteľ, ktorý svojho psa týra. Aj tu je naše zákonodarstvo na chvoste civilizácie. Ochrancovia zvierat sa dennodenne stretávajú s prípadmi týrania zvierat. Najväčším problémom je nemožnosť reálne zabrániť tyranovi v pokračovaní konania trestnej činnosti. Na Slovensku totiž neexistuje zákon na ochranu zvierat. Tejto problematike sa venuje len § 22 Zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti, v praxi sú však právomoci ochranárov minimálne. Zo všetkých podaných podnetov bolo tyranom odobraté len minimum zvierat. Výška trestu a celkové dokazovanie trestného činu týrania zvierat praje taktiež viac tyranom ako ochranárom, zviera je totiž podľa našich zákonov len „vec“, a nie citiaca bytosť...
Ďalším problémom je, že orgány kompetentné odobrať zviera nemajú vlastné priestory, kam by týrané zviera umiestnili. V prípade nahláseného týraného psa orgány kontaktujú najbližší útulok – ak ten nemá voľné miesto, zviera nemá kam ísť. Tiež podľa zákona je úplne legálne po karanténnej lehote zdravé zviera (aj šteňa) usmrtiť len preto, že je „nechcené“. A na Slovensku je takto fungujúcich karanténnych staníc naozaj dosť a tie sú najmä po Vianociach plné „živých darčiekov“ čakajúcich na smrť uspaním.

Ďalej sa zákon vôbec nevenuje množiteľským „chovom“, kde sú sučky držané ako živé fabriky na šteňatá drahých plemien. Vymôcť sa podľa zákona nedajú ani lepšie podmienky pre psov v rómskych osadách, zákon neprikazuje zriaďovať obciam a mestám útulky či karanténne zariadenia.

■ PRÁVNÝ STREDOVEK

Štát je v prípade právneho postavenia zvierat opatrný. Podľa niektorých politikov by urýchlené riešenie tejto problematiky mohlo priniesť viac negatív ako pozitív. Prijatie nového zákona o ochrane zvierat so zmenou právnej definície zvierat v súčasnosti žiadajú viaceré organizácie, ktoré sa zaoberajú ochranou zvierat. Zvieratá by podľa nich mali byť v zákone definované ako citiace

bytosť. Zmenu právneho postavenia zvierat a vytvorenie nového komplexného zákona o ochrane zvierat požaduje napríklad Slovenská aliancia ochrancov zvierat, ktorá na jeho podporu spustila petičnú akciu. Občianske združenia Pes v núdzi a Majme srdce zorganizovali za prijatie zákona pochody vo viacerých slovenských mestách. Prijatie nového zákona vyhlásením podporila aj organizácia Sloboda zvierat. Organizácie potvrdzujú, že v súčasnosti sa problematikou ochrany zvierat zaoberá len zákon o veterinárnej starostlivosti, ktorý zviera definuje ako vec. Zákon podľa nich nerieši problematiku nelegálneho množenia a najmä tresty za týranie zvierat považujú za nedostatočné.

„Ochrana zvierat a ich práv je veľmi citlivá oblasť, ktorou sa zaoberáme s plnou vážnosťou. Uvedomujeme si aj skutočnosť, že mnohé štáty tento pojem do svojej legislatívy už zapracovali,“ vyjadril sa hovorca ministerstva pôdohospodárstva Peter Hajnala. Podľa ministerstva je oveľa dôležitejšie situáciu riešiť tak, aby došlo aj k zlepšeniu závažnej otázky týrania zvierat v praxi, ako len prijať nič neriešiaci výklad slov. „Samotné zapracovanie pojmu citiaca bytosť v niekoľkých prípadoch v zahraničí nič nezmenilo,“ povedal Hajnala. Aj keď podľa neho patríme medzi štáty, ktoré v tejto problematike teoreticky zaostávajú, ministerstvo chce využiť možnosť načerpania skúseností a tento pojem zapracovať tak, aby došlo k funkčnosti legislatívy a situácia sa uberala pozitívnym smerom z pohľadu ochrany práv zvierat. „Kategorizovanie zvieratá ako živé veci vyplýva z právnej teórie a z Občianskeho zákonníka,“ dodal Hajnala.

■ ZÁKON NEPREŠIEL

V októbri minulého roku na pôde NR SR skupina poslancov parlamentu podala návrh zákona, ktorý by veci dal na poriadok aspoň z právneho hľadiska. Návrh poslancov L. Nicholsonovej a M. Poliačika však neprešiel. Snaha aktivistov, ktorí požadujú, aby takýto zákon riešil aj sprísnenie trestov za týranie zvierat, zanedbanie starostlivosti a nezákonné množenie psov v otrasných podmienkach, tak zostala nevypracovaná. Slovensko naďalej patrí k posledným krajinám Európskej únie, ktoré nemajú zviera definované ako citiacu bytosť.

■ NEOCHOTA ZODPOVEDNÝCH

Neochota ministerstva pôdohospodárstva priznať zvieratú status živého citiaceho tvora je podľa ochranárov nepochopiteľná. „Je to smutné a je to hanba,“ konštatovala Romana Březinová zo Slobody zvierat. Aktivistka pripustila, že zviera je síce z právnej stránky vec, nebráni to však prijatiu komplexného zákona, ktorý by ho definoval ako citiacu bytosť. „Ochrana zvierat dnes rieši jediný paragraf v zákone o veterinárnej starostlivosti, ktorý nie je dostačujúci. Veď majiteľom napríklad zákon umožňuje trvalo držať zviera na reťazi. To je neprípustné,“ dodala.

Prezident Slovenskej aliancie ochrancov zvierat Juraj Eliáš považuje tvrdenia o existencii zákona o ochrane zvierat rovnako za zavádzajúce. „Ak by bolo všetko tak, ako tvrdia na ministerstve, nepobehovali by tu beztrešne toľkí ľudia, ktorí zviera týrali,“ povedal. Tí, čo vedome ubližujú zvieratú, dnes totiž v drvivej väčšine prípadov vyvážnu len s podmienkou. Ak by bolo zviera uznané za citiacu bytosť, týranie by bolo podľa neho posudzované aj z hľadiska utrpenia zvieratá.

RECENZIA

V prestížnych a priestorových priestoroch západného krídla Bratislavského hradu sa po prvý raz predstavujú noví absolventi Výtvarnej fakulty Akadémie umenia v Banskej Bystrici. Akadémia patrí medzi tie úspešne manažované subjekty, ktoré práve dômyselným využitím eurofondov umožnili mladým výtvarníckym talentom vytvoriť účelovo vhodné prostredie pozoruhodné aj v celoslovenskom rozmere.

Originálna prezentácia umenia na hrade

Talenty spod Urpína

Dušan D. KERNÝ – Foto: autor

**SON-
DA
2015
MAL-
BA**

Výstavu troch desiatok autorov aj za reprezentatívnej účasti predstaviteľov NR SR otvoril rektor Matúš Olha zdôrazňujúc, že ide o prvé predstavenie výsledkov úsilia absolventov školy v hlavnom meste Slovenska. To poskytuje širokej verejnosti, predstaviteľom médií i návštevníkom hlavného mesta, a osobitne Hradu, zoznámiť sa s výsledkami výtvarného úsilia smerovania, s novými menami, ktoré vstupujú v poslednom desaťročí nielen do výtvarného priestoru Slovenska. Rektor M. Olha, ktorý stojí na čele Fakulty dramatických umení, zasadil prvé prezentovanie výtvarných umeleckých diel do kontextu osemnásťročného úsilia akadémie vybudovať si pozície tak u študentov, u mladej generácie, ako aj úspešnú existenciu tohto výnimočného akademického prostredia, vysokej školy v strede Slovenska. Výstava ostane pamätá aj kultúrnym programom – strhujúcim výkonom cimbalistu Martina Budinského v sprievode klávesov doc. Evy Cáhovej z Fakulty múzických umení – a tým, že išlo o nečakanú demonštráciu výsledkov práce vlastne jediného akademického hudobného učilišťa, kde sa vyučuje hra na cimbal.

■ SVEDECTVO O SVETE

Dôležitosť prezentácie výtvarného úsilia absolventov a študentov AU v Bratislave zdôraznil pre SNN aj študijný garant a komisár výstavy prof. Ľudovít Hološka. „Pre seba som si výstavu nazval vďaka rozmanitosti tém, obsahov a významov ako výraz toho, že autorky

a autori hovoria len a len za seba a z tejto samozrejmej vlastnosti tvorby vyplýva aj ich dnešná odvaha nebáť sa svedectva o svojom citovom a myšlienkovom svete, preto sme tu svedkami toho, čo sa dá nazvať výrazom protikonzumnej schopnosti.“

Slová prof. Ľ. Hološku dokumentuje napríklad rozmerné plátno Jána Adama Krutáka Obeť, kde na pohovke odpočíva postava celá pokrytá čiarovým a číselným tovarovým kódom, ktorý je dnes na každom výrobku tak, aby bol čitateľný pre elektronické pokladnice obchodov. Posolstvo Lucie Bérešovej vidno v poňatí tradičného pohľadu z okna – lenže za ním je čierno a len kúšik svetla v diaľke. Dielo Predobraz Jána Juhaniaka je vlastne otázkou, či je akoby odkazom na Čierny štvorec avantgardného K. Maleviča z roku 1913. Dávid Likovčan upúta rozmernými plátnami V Ateliéri s náročnými spracovaniami mužského aktu, kde demonštruje práve maliarsku schopnosť realistického stvárnenia postavy a výtvarného vtipu, keďže maliarom je žena a modelom muž.

■ EVIDENTNÝ PROGRES

Prof. Ľ. Hološka dal tvorbu do súvislosti konfrontácie v rámci výtvarnej súťaže Malba – Cena nadácie VÚB; z deväťdesiatich autorov vybrala porota dvadsať finalistov, medzi nimi štyroch absolventov magisterského štúdia na AU, jedného bakalára a jedného z Akadémie výtvarných umení v Prahe, ktorý prvé tri roky získaval ostrohy na banskobystrickej AU. Kurátorka súťaže VÚB, generálna riaditeľka Slovenskej národnej galérie A. Kusá o. i. konštatovala, že tento rok je zastúpené pomerne veľké množstvo absolventov z Banskej Bystrice, čo dokazuje, aký progres Akadémia umení za roky existencie urobila. Jedným z finalistov bol práve autor obrazu Obeť (s oným čiarovým kódom) Adam Kruták, kým prvú cenu získal Juraj Florek za obraz Nočný bankomat.

„Originálna prezentácia na Bratislavskom hrade ukazuje názorovú rôznorodosť, je to súčasť nášho chápania kultúry v jej pluralite, dialógu, vzájomnom rešpekte a úcte,“ konštatoval prof. Ľ. Hološka pre SNN.

Jedno z vystavených diel mladých umelcov – Zoltán Ágocs: Pred domom

NA OKRAJ

V medzinárodných vzťahoch existuje čosi ako povinná jazda. Svetové hospodárske fórum v Davose je podujatie, na ktorom neúčast' znamená byť outsiderom, po slovensky byť tým, „kto je mimo náležitých prostredia“.

Do Davosu sme netrafili?

Slovensko do Davosu nedostalo pozvánku. Nemožno za to kritizovať organizátorov, veď keď niekde mám záujem byť, tak si vstupenku zadovážim. Jednou z tém tohtoročného Davosu bolo narastanie príjmovej nerovnosti. Podiel svetového majetku v rukách percenta najbohatších stále rastie a len od krízy v roku 2009 do roku 2016 sa zvýši zo štyridsaťštyri na päťdesiat percent. To je téma výsostne aktuálna aj u nás.

Účastníci ekonomického fóra sa vyjadrovali za nevyhnutné štrukturálne reformy a za vytvorenie dobrých rámcových podnikateľských podmienok. Pripomenuli, že za to sú však zodpovední najmä politici. „Každý musí splniť svoju úlohu,“ povedal Benoit Coeuré z Európskej centrálnej banky.

Na Svetové hospodárske fórum do švajčiarskeho Davosu (čo naozaj je len „na skok“) prišlo až dvetisícpäťsto prominentov svetového hospodárstva, finančníctva a politiky. Boli na ňom aj predstavitelia mnohých významných svetových organizácií. Okrem iného diskutovali aj o nebezpečenstve obnovenia eurokrízy, o boji proti terorizmu, opatreniach na zastavenie prehlbovania priepasti medzi bohatými a chudobnými a presadzovaní uzatvorenie novej dohody na ochranu klímy planéty. Všetko mimoriadne dôležité témy, ktoré sa priamo dotýkajú Slovenska a jeho obyvateľov. Je možné sa mylíť, je možné chybovať, to všetko je ospravedliteľné. Ale v kontexte tém z Davosu sa zdá, že mnohé iné zahraničné cesty našich predstaviteľov od poslancovej úrovne vyššie sú skôr víkendovými výletmi ako niečím, čo je nám na prospech.

U susedov v Českej republike sa po Davose pomerne intenzívne rozoberá nepriaznivý fakt, že medzinárodná konkurencieschopnosť ČR sa medziročne znížila. Ako je to u nás? Nás zamestnávajú iné a naozaj nemožno teraz posúdiť či dôležité alebo odťažité témy. Pri téme Davos za zmienku stojí aj to, že jeho najaktívnejším tohtoročným účastníkom a najvyhladávaným partnerom „na fotenie“ bol americký ekonóm Nouriel Roubini. Ten Roubini, ktorý v roku 2008 oznámil svetu, že práve vkročil do globálnej krízy. Pán Roubini sa na fóre vo Švajčiarsku sťažoval, že nemá na nič čas, lebo „musí“ denne od siedmej ráno do štvrtej hodiny nasledujúceho dňa ráno sledovať diskusie, „aby bol v obraze“. Takáto rozhladenosť v tom čase zrejme nepatrila medzi priority predstaviteľov Slovenska. A za iné ako chybu to považovať nemožno!

Štefan ZLATOŠ

Komunisti na výčiny Národných milícií z roku 1945 nariadili zabudnúť Trebišovský postrach sa opájal mocou

Vojtech KÁRPÁTY – Ilustrácia: dobový historický plagát

Rok 1945 – najmä jeho prvá polovica – bol na Slovensku v znamení provizórnych opatrení a dočasných riešení vo všetkých sférach politického a hospodárskeho života. Komunistická historiografia a oficiálna propaganda k týmto opatreniam neskôr pridávala „revolučné“. A keďže najrevolučnejším elementom z pohľadu komunistov boli partizáni, zodpovedali tomu aj výsledky. Najmä v bezpečnostnej oblasti, kde sa v novovznikajúcich Národných milíciách (v Čechách pod názvom Revolučné gardy) nezriedka presadzovali ľudia s pochybnou minulosťou a s ešte pochybnejším morálnym profilom, zato s čerstvo vystavenou komunistickou a partizánskou legitimáciou.

Národné milície, ktoré boli po prechode frontu dočasnou náhradou vznikajúcej Národnej bezpečnosti, tvorili regionálne bezpečnostno-represívne orgány. Na ich čele sa často ocitli aj „súdrhovia“, ktorí si počínali veľmi svojvrážne a ľudia ich vnímali skôr ako hrozbu než ako garantom bezpečnosti a verejného poriadku.

■ ROBOTNÍCKY VELITEĽ

Krátko po vojne bol postrachom dolného Zemplína najvyšší okresný funkcionár Národnej milície trebišovského okresu Andrej Palaščák, dvadsaťpäťročný bývalý robotník pôvodom z Bidoviec. Jeho „veliteľskú kariéru“ poznačilo viacero akcií na vlastnú päsť, počas ktorých vykonal niekoľko svojvoľných domových prehliadok i pouličných osobných prehliadok. Obohatil sa pritom nielen o viaceré predmety, potraviny a alkohol, ale výsledkom jeho banditizmu bolo aj pokutovanie vyhliadnutých osôb, od ktorých prevzal rôzne sumy peňazí v česko-slovenskej i maďarskej mene, ale nikdy pokutovaným nevystavoval nijaké potvrdenky a peniaze si ponechával a míňal. Nie všetky jeho výčiny sa neskôr dostali pred súd, ale aj z tých, čo sa na dlho vlečúcom súdnom pojednávaní prerokovávali, bolo viac ako jasné, že jeho konanie sa väčšmi ponášalo na zastrážovanie a okradanie než na výkon strážnej a bezpečnostnej služby.

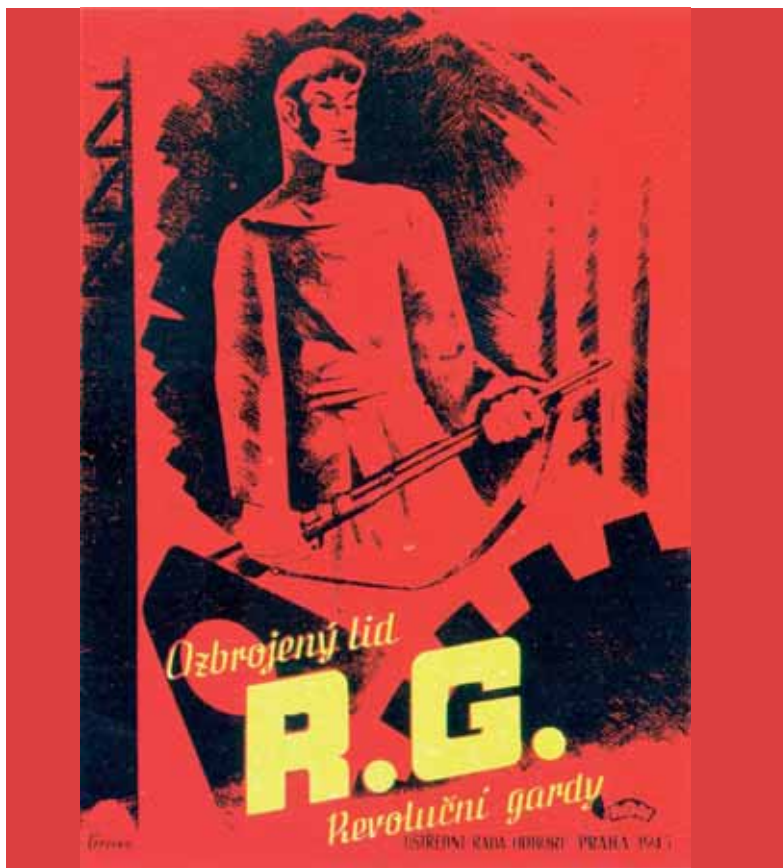
Zneužívanie funkcie na osobné výhody a obohacovanie možno tiež spájať s okresným veliteľom Národnej milície v Michalovciach Jánom Karasom, ktorý sa podieľal na rozkrádaní a rozpredávaní majetku obyvateľov Michaloviec. Karas však nekonal na vlastnú päsť, ale sa riadil pokynmi funkcionárov michalovského okresného národného výboru...

■ PÓJDETE NA SIBÍR!

Trebišovský veliteľ Národnej milície začal kariéru hrabivca v druhej polovici januára 1945, keď spolu s ďalším milicionárom Jánom Ujhelym prišli do obchodu Jána Ferencíka v Kiste (dnes Kysta) a bez prítomnosti členov národného výboru urobili mu „domovú prehliadku“, pri ktorej zhabali päťdesiat kilogramov cukru, sedem kilogramov mydla, stopäťdesiat škatuliek zápaliek, vrece, debničku, vojenskú deku a vojenskú nepremokavú celťu. Palaščák navyše obchodníka Ferencíka bezdôvodne pokutoval a prinútil ho vyplatiť mu dvetisíc Kčs a päťsto pengó bez vystavenia patričného dokladu o zaplatení.

O počínaní milicionárov obchodník neskôr pred súdom vypovedal: „Peniaze a ostatné veci si obvinený zobral a nijaké potvrdenie mi nedal. Obvinený a jeho spoločníci sa mi pri domovej prehliadke stále vyhrážali automatom, aj celej mojej rodine. Stále sa choval surovo, takže celá dedina sa ho bála, ba bál sa ho celý náš kraj, ktorý bol pripojený v trebišovskom okrese od Maďarska, takže každý mu všetko dával, čo žiadal, lebo každému hrozil, že ho vyvezie na Sibír.“

Hneď 3. februára uskutočnili Palaščák s Michalom Kundrátom (neskôr padol v radoch 1. čs. armádného zboru) ďalšiu podobnú akciu. Cieľom ich rabovania sa stal dom Ondreja Barcala v Garani (dnes obec Hraň). Vraj hľadali schovaný kontraband koňaku. Zhabali pol kila droždí, liter vína a pánsku bielu košelu v hodnote štyristo korún. Ani na tieto veci Palaščák nedal poškodenému nijaké potvrdenie a nechal si ich na osobnú potrebu. Išli aj do domu Gejzu Barcala a pýtali od neho víno. Po jeho odmietavej odpovedi sa

alkoholom posmelení milicionári pustili opäť do nepovolennej domovej prehliadky. Zobrali jedenásť litrov vína, na ktoré nevystavili nijaký doklad. Na naliehanie Barcalovej manželky, aby sa legitimovali a preukázali sa úradným potvrdením o povolení prehliadky alebo o príkaze na prehliadku, Palaščák odpovedal s aroganciou vlastnou bývalým partizánom aj aktivistom neskoršieho Zväzu slovenských partizánov, „že nepotrebuje sa legitimovať, lebo jeho legitímácia je, že bol partizánom“.

■ NOVÉ NEZÁKONNOSTI

Ani nasledujúci mesiac Palaščák v nezákonných aktivitách neprestal a spáchal ďalšie príkoria, pri ktorých hrubo zneužil svoje postavenie a nikým nedelegované právomoci. Najprv na jednej z trebišovských ulíc vykonal osobnú prehliadku Zuzany Nagyovej z Garane. Našiel u nej liter pálenky, ktorý si privlastnil, a uložil jej „pokutu“ päťsto korún. Na zabavený alkohol a na prevzaté peniaze jej vydal potvrdenie. Po dvoch týždňoch Nagyovú navštívil v jej dome v Garani, o čom poškodená neskôr podala toto svedectvo: „Je pravda, že obžalovaný o dva týždne na to prišiel ku mne do Garane spolu ešte s jedným milicistom, ktorý chcel moju dcéru zastreliť, otvorili mi dve skrine, kde však nerušali mi nič, ale v posteli našli u mňa päť litrov vína, ktoré mi však nevzali, lebo len pálenku hľadali.“

■ (O)SUDY VÍNA

Ešte tiež v marci vylákal Palaščák pod príslubom kúpy či výmeny od Juraja Zbojovského z Kašova v trebišovskom okrese stodvadsaťtri litrov vína, ktoré hneď naložil do koča odviezol do Trebišova. Za víno mu sľúbil rôzne súčasti do vozu. Zostalo však iba pri sľuboch. O tomto čudnom obchode poškodený Zbojovský vypovedal: „Obžalovaný prišiel ku mne spolu asi s 5 – 6 milicistami na kočiari, avšak obžalovaný bol ako npor. veliteľom týchto milicistov a na jeho rozkaz vzal mi 123 litrov vína v dvoch sudoch. Obžalovaný nehovoril, že víno berie pre ruské veliteľstvo a o tom nebolo ani reči. Obžalovaný mi sľúbil za víno buď zaplatenie, alebo železnú ráfy na voz, alebo železnú osy na voz a tiež kamienky do zapaľovača. Nevieam, že pre koho a kam vzal obžalovaný víno

pamätnej medaily Slovenského národného povstania.

Najcynickejšie, no veľmi charakteristicky však vyznelo jeho odôvodňovanie svojvoľných domových prehliadok a prisvojovania si vecí a finančných hotovostí: „Pri nastúpení služby vo funkcii veliteľa okr. milície žiadal som smernice pre výkon tejto služby od ONV v Trebišove. Napriek mojej opätovnej žiadosti som tieto neobdržal, takže službu som vykonával podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia. Pripúšťam, že k tejto službe neboli som ani teoreticky, ani prakticky školený, a keďže smerníc pre výkon tejto som postrádal, riadil som sa v jednotlivých prípadoch podľa svojho zdravého úsudku, používajúc rôznych partizánskych zvyklostí. Keďže som 5 rokov strávil u vojska a partizánskych jednotiek, nemal som času osvojiť si dostatočne právny formalizmus potrebný pre výkon tejto služby, najmä v revolučných dobách.“

Svoje konanie ospravedlňoval aj údajným plnením príkazov a nariadení veliteľstva Červenej armády, ktorému vraj odovzdával aj zhabané veci a peniaze. To sa však počas vyšetrovania a dokazovania vôbec nepotvrdilo. O neoprávnenom nakladaní s financiami svedčil a jasne vypovedal i svedok František Marušák, ktorý ako bezpečnostný referent trebišovského ONV prevzal od Palaščáka peniaze iba v jednom prípade. Bola to suma 2 150 Kčs, ktoré veliteľ milície vybral od poľnohospodárskych robotníkov a roľníkov v Hardištiach (dnes Zemplínske Hradište). Iné peniaze od obžalovaného nepreberal. Marušák tiež nemohol potvrdiť obranu obžalovaného Palaščáka, podľa ktorej zhabané veci odovzdával trebišovskému veliteľstvu Červenej armády.

Výpoveď funkcionára trebišovského ONV je pre súčasníka zaujímavá ešte z jedného podstatného a dôležitého hľadiska. Objasňuje vtedajšiu realitu kompetenčných vzťahov i vzťahov subordinácie Národnej milície s domácimi samosprávnymi orgánmi (MNV, ONV) a veliteľstvami Červenej armády.

■ SMIEŠNY TREST

Aj keď na základe týchto jednotlivých dokázaných prípadov zločinného postupu nemožno zovšeobecňovať, predsa tieto skutky jasne približujú každodennú prax existencie a spolupráce bezpečnostných, politických a vojenských zložiek v slovenských mestách a na vidieku v tom čase. Neskoršia komunistická interpretácia vzťahu milicionárov s veliteľmi ČA je skôr idylická a v mnohom až nadmieru zdržanlivá: „Autoritu milícií rešpektovali sovietske vojenské orgány, ktoré ich v mnohých prípadoch aj vyzbrojili ukoristenými zbraňami.“

Ak sme sa pri uvádzaní konkrétnych príkladov zastrážovania, rabovania a zneužívania mocenského postavenia nevedoť spýtovali, kto bol priamy nadriadený milicionárov, ich zriaďovateľ či zakladateľ – národné výbory, alebo väčšiu váhu a dôležitosť mali rozkazy miestnych sovietskych vojenských orgánov? – čiastočnú, no jasnú odpoveď na tieto otázky poskytuje práve výpoveď F. Marušáka. Ilustruje existujúce a pretrvávajúce kompetenčné spory o veliteľské právomoci, kde domáce orgány miestnej správy vo väčšine prípadov ťahal za kratší koniec: „Ruská komandatúra v mnohých prípadoch dávala obžalovanému rozkazy ako okresnému veliteľovi milície, ktoré sa priechli našim rozkazom.“

Súdny proces s postrachom Trebišova Andrejom Palaščákom sa dlho vliekol. Napriek pestrej škále i pomerne veľkému množstvu trestných činov mu senát vymeral neuveriteľne nízky trest, pod ktorý sa podpísali aj viaceré intervencie súdrhových a partizánskych spolupojovníkov. Za trojnásobný zločin porušenia domovej slobody, štvornásobný zločin krádeže, trojnásobný zločin sprenevery a päťnásobný zločin podvodu bývalého okresného veliteľa Národnej milície v Trebišove odsúdili až 28. mája 1948 na skutočne smiešny a zanedbateľný trest – tri mesiace väzenia a pokutu dvetisíc korún.

■ PARTIZÁNSKE PRÁVO

Na súde skúšal aj iné formy „obhajoby“ a pripomínal viaceré polahčujúce okolnosti i údajné priame a čestné motívy svojho konania. Neustále opakoval a zdôrazňoval partizánske a odbojárske zásluhy, členstvo v povojnovej organizácii slovenských partizánov (od októbra 1945 bol členom odbočky SSP v Košiciach) i udelenie

Nová hra dramatika Viliama Klimáčka v Slovenskom národnom divadle Historický, ale aj súčasný Mojmir

Anna SLÁVIKOVÁ – Foto: propagácia SND

Nová hra dramatika Viliama Klimáčka pravdepodobne nabúra všetky doterajšie mýty o jednej z najväčších postáv slovenskej i slovanskej histórie – kráľovi Svätoplukovi. Nehovorí o jeho udatnosti a pozitívach, medzi ktoré patrí zjednotenie Slovanov a rozšírenie ich dŕžavy. Odhaľuje skôr konfliktne situácie a protichodnosť názorov dvoch vládcov, dvoch veľkých osobností našich dejín.

Emil HORVÁTH (Svätopluk) a Robert ROTH (Rastic) v novej hre na scéne Činohry SND

Svätopluk v hre vystupuje ako nezmierniteľný protivník (Rastic) pozval solúnskych bratov Cyrila a Metoda, aby ako učiteľia priniesli písmo a reč, ktorými by sa obyčajnému ľudu zvestovalo

evanjelium, jeho nástupca Svätopluk duchovný rozmer ich misie podcenil a Metodových žiakov z krajiny vyhnan na popud svätého švábskeho poradcu arcibiskupa Wichinga.

■ SLOVENSKÁ SEZÓNA SND

Autor V. Klimáček v hre Mojmir II. alebo Súrak ríše, ktorú dramaturgia Činohry SND v Bratislave zaradila už ako tretiu do tzv. slovenskej sezóny, sa neuberá ani tak

historickou líniou ako skôr akými porovnávaním atmosféry vtedajších čias a vnímania moci vládcov v 9. storočí a tých dnešných. Režisér Rastislav Ballek vhodne využil na túto komparáciu neživú figurínu s korunovačnými insigniami, na ktorú navlečú honosný odev, do ruky vložia kráľovské žezlo a bábokoherec Ivan Martinka s asistentmi ju vodí na javisku. Symbol báby, ktorú ťahajú za nitky, je veľavravný a divák si môže ľahko dosadiť za ňu aj súčasných predstaviteľov moci. Kľúčom rozličných jazykov – nemčiny, latinčiny a do toho miešajúcej sa angličtiny, silne pripomína babylon, ktorý ovládal spoločnosť pred jednotnou cyrilikou, no zároveň aj dnešok, keď sa to na Slovensku ozýva všetkými svetovými jazykmi, medzi ktorými má prím angličtina.

■ POSOLSTVO PRÚTOV

Blúdiaci Rastic (vo vynikajúcej kreácii Roberta Rotha), ktorého oslepili, sa túla po svete ako posledný žobrák. Nič nenasvedčuje tomu, že mal kedysi postavenie aj moc. Vyhnaný z vlastnej krajiny pripomína mnohých súčasných Slovákov, odchádzajúcich do zahraničia za prácou. Po istom čase sa asimilujú, takže nielenže vlastný jazyk nerozviňujú, ale ho po čase zabúdajú a ich slovník zakrpatieva. O dajakom národnom ctení sa ani hovoriť nedá. Domovom sa pre nich stáva krajina, kde nájdú uplatnenie a obživu.

Názov inscenácie Mojmir je možno trochu zavádzajúci. Predstavenie sa začína smrťou kráľa Svätopluka (so zápalom ho stvárňuje Emil Horváth), ktorý v priebehu pár minút, pokiaľ mu ešte slúži pamäť, rekapituluje svoj život. V podvedomí mu defilujú silné momenty počas

vládnutia a tiež sa zamýšľa nad tým, či sú jeho potomkovia schopní plniť jeho odkaz súdržnosti a naďalej budú ochraňovať a zveľaďovať krajinu.

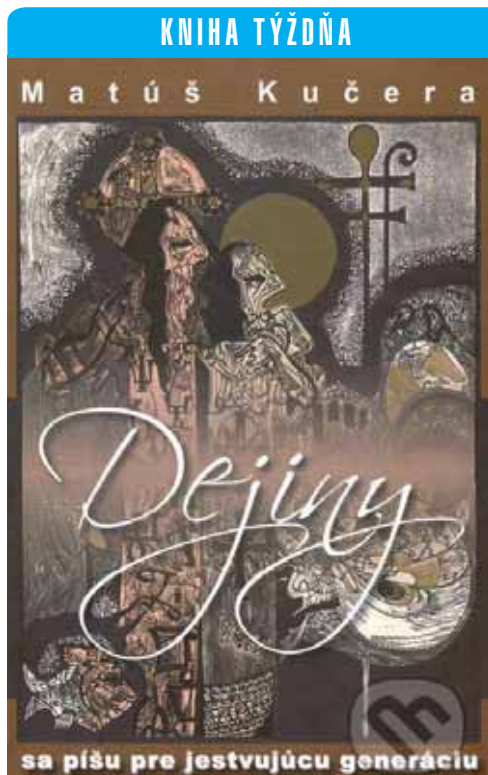
■ ODKAZY NA DNEŠOK

Knieža Mojmir sa predstaví v monológovi až v závere hry, aj keď je na javisku prítomný po celý čas. Svätoplukov najstarší syn, ktorého stvárňuje Daniel Fischer, sa počas celého predstavenia iba s niečím nedospelo bavká, či tancuje. Pripomína nejedného dnešného mladého človeka, ktorý nemá v živote ujasnené hodnoty a smerovanie a len čaká na akési vnutnutie či na bližšie neurčenú príležitosť. Ako tento na dedičstvo. Otcov odkaz o súdržnosti nechápe alebo ho jeho obsah nezaujima. Chce cestovať, poznávať svet, hovoriť cudzími jazykmi a žiť bez akýchkoľvek záväzkov a povinností. Ujíma sa vlády po otcovej smrti v roku 894. Neprípravený na vládnutie musí riešiť nielen napäté vzťahy s Bavormi, vládcami Východofranskej ríše, ale aj napätie a spory s vlastným bratom Svätoplukom. Nečudo, že sa nad Veľkomoravskou ríšou vznáša súmrak, ktorý tento štátny útvar doženie až do zániku.

Takúto historickú paralelu s presahom k súčasnosti nám ponúka nové predstavenie na našej prvej scéne. V úlohe bohyně Runy a zároveň kráľovho šaša v ňom uvidíme aj Dominiku Kavaschovú. Je to jej prvá veľká rola na scéne SND. Aj jej zásluhou dostáva predstavenie rýchly, dynamický a sčasti aj chaotický nádych v dobrom slova zmysle, podporený hudbou Andreja Kalinku, ktorým chceli tvorcovia predstaviť časy vládnutia – či už minulé, alebo súčasné.

Skvelý sprievodca našou históriou

Matúš Kučera: Dejiny sa píšu pre jestvujúcu generáciu, Vydavateľstvo SSS, 2014

„Bol to politický zápas na úkor histórie. Veď to je také nemravné, surové ku kultúre národa, aby nedovzdelaný predseda parlamentu ukázal predsedovi vlády, že on má moc, tak chce dať preč sochu panovníka našich predkov!“ Takto reagoval v besede profesor Matúš Kučera na nedávny boj o záchranu sochy Svätopluka na bratislavskom Hradnom vršku, ktorého bol jedným z hlavných protagonistov. Vždy a rovnako statočne, s vedomím prevahy pravdy a vedeckých argumentov sa zasadzoval za všetko, čo sa týkalo Slovákov, od ich príchodu do domoviny až po dnešok.

„Väčšina európskych národov do svojho národného obrodzenia zahrnula historizmus aj ako samozrejmy prvok. Len si predstavme, koľko z historizmu vyťažili Česi, my sme z dejín nevybrali nič, akoby nám nebolo nič dosť dobré,“ reagoval v inom rozhovore na otázku našej kolegyně Evy Zelenayovej, prečo si Slováci tak dobre schovávajú svoje dejiny a prečo sa tak stránia aj byľky legendarizovania svojich dejov a ich aktérov? Akoby k našej letore väčšmi ako hrdoť pasovalo bolestinstvo a sebaoponížovanie.

Viac otázok spojených s našou dávnou minulosťou, ale aj prítomnosťou som profesorovi Matúšovi Kučerovi položil aj ja. Zrejme neboli podcenené a márne, lebo okrem iných potrebných a nadčasových odkazov vybral a zaradil do svojej najnovšej knihy Dejiny sa píšu pre jestvujúcu generáciu aj náš vzájomný dialóg spred niekoľkých rokov. Pravdaže som zvedavý, ako vyznieva toto naše interview v kontexte, ktorý si zvolil, aby strohé dáta a historické fakty skvelým rozprávačským štýlom premenil na príťažlivé čítanie. Ako to vie len on... Čoskoro sa o tom presvedčím. Môžete ma nasledovať.

Emil SEMANCO

NEKROLÓG

Nie je veľa filmov v histórii slovenskej kinematografie, ktoré spoľahlivo zaberajú na stále nové generácie divákov. „Anča, ja mám nožik,“ – „Na kone!“ – „Kone nemáme...“ – Tak utekajte! To sú len niektoré repliky z filmov Kubo a Pacho, hybský zbojník, ktoré doslova zľudoveli. Režisérom týchto a mnohých ďalších filmov bol Martin ĽAPÁK, výrazná postava našej umeleckej scény.

Zbohom, Kubo a zbohom, Pacho

Režisér, herec, scenárista a choreograf Martin Ľapák sa narodil 13. februára 1926 v Lieseku. Začínal v divadle ako herec, konkrétne v rokoch 1945 až 1960, no už vtedy pôsobil zároveň ako asistent réžie v Činohre Slovenského národného divadla. Svoju lásku k folklóru pretavil do účinkovania vo folklórnom súbore Lúčnica, kde v rokoch 1950 až 1960 zastával post choreografa a režiséra. Od roku 1961 sa už naplno venoval réžii v Slovenskom filme v Bratislave. Kubo (1965), Rysavá jalovica (1970) či Sváko Ragan (1976) – to sú len niektoré zo skvelých filmov, v ktorých Martin Ľapák naplno využil svoj výnimočný cit pre ľudové prostredie a folklór. Samozrejme, nesmieme vynechať ani už spomínaný film Pacho, hybský zbojník s geniálnym Jozefom Kronerom v hlavnej úlohe či klasickú rozprávku Plavčík a Vratko.

K filmovému umeniu sa Martin Ľapák dostal ako asistent Paľa Bieliky, zahral si v niekoľkých jeho filmoch a napokon dokázal, že folklórne motívy sa dajú pretaviť do filmu aj s dávkou nadhľadu a humoru. Túto náklonnosť k folklóru po ňom zdedil aj jeho syn, herec Marek Ľapák, ktorý pred tromi rokmi realizoval hudobný film Tanec medzi črepinami. Martin Ľapák mal mimoriadny cit pre výber vhodnej literárnej predlohy, nenadarmo si v prípade Pacha tak porozumel s ďalším mimoriadnym tvorcom, prozaikom Petrom Jarošom.

V nedeľu 1. februára 2015 však prišla smutná správa. Martin Ľapák zomrel v ranných hodinách vo veku osemdesiatosem rokov a v piatok 6. februára sme sa s ním navždy rozlúčili. Česť jeho pamiatke!

(mab)

HUMORESKA

Niežby sme boli v minulosti nejakí nedvížni, teda nemobilní, teda neobčasní, teda neexistovali mobilní. Na komunikáciu nám okrem reči, pískania, výkrikov a občasných písaných správ (najmä dievčencom) slúžili telefóny, odborné povedané pevná linka. A aj tú mali zavedenú iba fajnovejšie rodiny. Tatko bol vedúci pošty, a tak sme tú vymoženosť v dome mali. Keď ten prístroj na stolíku medzi spálňou a obývačkou zazvonil raz denne, tak to bolo už veľa. Ľudia sa bohvie prečo vtedy radšej navštevovali, ako trávili desaťminútovky so slúchadlom na spotenom

uchu. Krstný otec aj s krstnou mamou jednoducho našartovali svoj poľský fiat a v nedeľu popoludní prikvitli na návštevu. Reku, kde by boli svatovci, ak nie doma. Ja som v detstve a neskôr v mláde-nectve tiež dotýčny komunikačný prostriedok takmer nevyužíval.

prišiel november 89 a my sme sa ocitli v novom luftu. Zo začiatku nás potreba komunikácie nezner-vózňovala. Pamätám si, že ešte v polovici deväťdesiatych rokov som si pomerne bohatú klientelu rôznych médií, pre ktoré som pracoval, obhospodáril z telefónnych

mobilu. Najmodernejší typ s odsúvacím krytom klávesnice a vyťahovacom anténou. Dal sa dokonca zakosiliť za opasok na nohavičiach. Hneď prvý deň, keď som s ním radostne vyšiel zo svojho pavlačového bytu, podarilo sa mi mobil pohybovať pri zamykaní

Najbližšiu štvrt hodinku sme potom svorne strávili hľadaním mobilných súčiastok a umelého chrupu v burine na dvore.

Odvtedy už prešlo časi pätnásť rokov. Miestami mám mobil dva a dokážu mi ukázať, aké bude počasie, kto mi poslal mail na internet, aj aké chobotiny vypisujú niektorí jedinci na sociálne siete. Fotografujem na tieto múdre mašinky, nahrávam si na ne poznámky, upozornia ma, že niekto zo známych má narodeniny. Ale stále mi neprinesú toľko uvoľneného chechtu, ako keď som s tetkou Milkou hľadal v burine pod pavlačou ja baterku do mobilu a ona umelý chrup.

Marek DANKO

Ako sme sa stali mobilní a moderní očania

Ako fafnok som bol zvyknutý vyjsť na ulicu a zapísať pred kamarátovým domom, ako gymnazista som zasa vedel, kde partiu rovesníkov nájdem. Klzisko, kino či konkrétna krčma – to boli typy na istotu. Načo sa trápiť s telefónom. Tak to išlo celé sedemdesiate a osemdesiate roky. Potom

búdok, pomerne štedro roztrúsených po Bratislave. To skôr niektorí moji známi s niekoľkokilovými mobilmi, prevesenými ako „mon-terajzne“ cez plece, vzbudzovali vo mne ľahký úsmešok. Čas sa však nedal zastaviť. Dva roky pred prelomom tisícročia som sa stal hrdým vlastníkom služobného

vyonačiť z opasku a on padol na pavlač, aby sa radostne rozletel na jednotlivé diely, ktoré sčasti popadali z dosť vysoká dolu.... Suseda, teta Milka, ktorá akurát išla z nákupu, sa tak radostne rozozmiala, že jej vypadla protéza, ktorá nasledovala súčiastky mobilu o dve poschodia nižšie.

POSTREH

K najväčším problémom súčasného sveta patrí prehľbujúca sa sociálna nerovnosť medzi jednotlivými spoločenskými triedami, vyjadrená schémou chudobní chudobnejú a bohatí bohatnú. Nerovnomerné rozloženie bohatstva je základným znakom a dôsledkom pôsobenia súčasného neoliberalného kapitalizmu, ktorý stále viac kritizujú aj významné osobnosti. Jednou z nich je francúzsky prominentný ľavicový ekonóm Thomas Piketty, autor slávneho diela *Kapitál v 21. storočí*.

Nekompromisný kritik kapitalizmu

Takmer tisícstranová kniha tohto ekonóma vyvolala mimoriadnu pozornosť nielen vo Francúzsku, ale aj vo Veľkej Británii a v USA a jej náklad už prevyšil 1,5 milióna výtlačkov. Je ostrou kritikou kapitalizmu, ktorý podľa autora vedie k rastúcej koncentrácii majetku a moci v rukách malého počtu ľudí. Podľa informácie nemeckého denníka *Frankfurter Allgemeine Zeitung* začiatkom tohto roka mali jej autora vyznamenať francúzskym Radom Čestnej légie, lenže ten prekvapujúco túto poctu odmietol.

Radom Čestnej légie vyznamenali vo Francúzsku od jeho zavedenia Napoleonom Bonapartem v roku 1802 asi milión Francúzov, ale aj občanov iných štátov za vojenský, kultúrny, vedecký a spoločenský prínos pre Francúzsko. Dnes je nažive okolo deväťdesiatdvoch tisíc držiteľov tejto pocty. Odhaduje sa, že držiteľom tejto pocty bolo a je aj okolo pol stovky Slovákov...

Vždy na začiatku roku francúzska vláda oznamuje, kto za mimoriadne zásluhy v minulom období je adeptom na toto prestížne vyznamenanie – každé z nich podpisuje osobne francúzsky prezident. Vlni malo byť vyznamenaných šesťstodevädšiatjedem osobností. V doterajšej histórii udeľovania rádu bolo jeho odmietnutie výnimočné, ale predsa nie celkom ojedinelé. Urobili tak trebárs vedci Pierre a Marie Curieovci, spisovateľia a filozofi Jean-Paul Sartre, Simone de Beauvoir, Albert Camus a Marcel Aymé, módna návrhárka Coco Chanel, herečka Brigitte Bardotová, filmový režisér Claude Lelouch.

Podľa všetkého má Pikettyho rozhodnutie politické pozadie. Štyridsaťštyriročný Piketty dlho sympatizoval so socialistickou stranou a pôsobil aj ako poradca prezidentskej kandidátky Ségolène Royalovej vo volebnom boji v roku 2007. Rovnako dobré vzťahy však už nemá s jej bývalým životným partnerom, terajším francúzskym prezidentom Françoisom Hollandom. Piketty sa nezmielil najmä s tým, že socialisti odmietli jeho návrhy daňovej politiky a nereformovali daňový systém. Odmietnutie vyznamenania je prejavom Pikettyho nesúhlasu s prezidentom a vládou, ktorá podľa jeho slov „sa má sústrediť najmä na opätovné naštartovanie rozvoja vo Francúzsku a v Európe a viac investovať do vzdelania“. V každom prípade tento ekonóm odmietnutím Čestnej légie sústredil na seba viac pozornosti ako jej prípadným prijatím. Okrem toho ešte ušetril 20,28 eura – taká je výrobná cena vyznamenania a každý laureát ju musí uhradiť.

Ivan LUŽÁK

Na margo prezidentských vyznamenaní pre „osobnosti“ Národovci sa strácajú na periférii

Ján SMOLEC – Foto: archiv autora

Keď som čítal niektoré mená slovenských občanov, ktorých pán prezident Kiska vyznamenal pri príležitosti výročia vzniku samostatnej Slovenskej republiky, tak som nahlas zabožekal. Niektorých vyznamenaných ani nemožno nazvať, že sú Slováci, lebo evidentne nechceli slovenskú samostatnosť. Niektorí pre jej vznik prstom nepohli, dokonca verejne vyhlasovali, že ju nechcú. Vyznamenania pri príležitosti výročia vzniku štátnej samostatnosti by sa mali dávať najmä zasluhujúcim národovcom, ktorí boli pripravení priniesť na oltár vlasti aj osobné obete. Takým je trebárs Roman HOFBAUER, ktorý sa v týchto dňoch dožíva sedemdesiatich piatich rokov.

Jubilant vyštudoval stavebnú fakultu. Od roku 1965 patril medzi najaktívnejších ochrancov našej kultúrnej minulosti, najmä stavebných pamiatok. Roman Hofbauer je aj spoluautor známej publikácie Bratislava nahlas, ktorá rozzúrila totalitných ideológov.

Po takzvanej nežnej revolúcii sa stal primátorom Bratislavy. V prvých slobodných voľbách v roku 1990 ho zvolili za poslanca SNR. Patril medzi poslancov, ktorí získali najviac preferenčných hlasov. V marci 1991 po rozkole vo Verejnosti proti násiliu sa pripojil k Vladimírovi Mečiarovi, v ktorom videl najvhodnejšieho projektanta slovenskej

národného štátu. Česká strana spočiatku zvolila cestu nekonštruktívnej nespoľupráce. Československými a svetoobčianskymi silami ustanovená a ovládaná Verejnosť proti násiliu zvrhla v Slovenskej národnej rade 23. apríla 1991 slovenskú legitímnu vládu Vladimíra Mečiara. To, čo potom nasledovalo, Roman Hofbauer hodnotil ako prudké vzdutie sa vlny nesúhlasu zo strany Slovenska. K následne ustanovenému Hnutiu za demokratické Slovensko sa prihlásila časť federálnych poslancov zo Slovenska pod vedením Romana Zelenaya a v Slovenskej národnej rade pod vedením Romana Hofbauera.

Cielený rozklad poslaneckého klubu HZDS v Národnej rade SR viedol 14. marca 1994 k druhému zvrhnutiu legitímnej slovenskej vlády. Roman Hofbauer v tejto súvislosti pripomína smutne slávnú iniciatívu vtedajšieho prezidenta Michala Kováča.

■ POLITICKÁ HYSTÉRIA

Roky 1995, 1996, 1997 boli rokmi znovubudovania nášho štátu v súlade s volebným programom HZDS a koalíčnej vlády. Opozícia pochopila, že bez pomoci zo zahraničia neuspěje. Jej predstavitelia obiehalí zahraničné politické centrály a sľubovali, že ak im pomôžu

Roman HOFBAUER

vecí USA uviedla v časti týkajúcej sa národnostných, rasových a etnických menšín. Tvrdili, že R. Hofbauer denníku Slovenská republika napísal: rómski občania sú príčinou kriminality. Po jeho proteste Ministerstvo zahraničných vecí USA poslalo vyhlásenie: „Po preskúmaní záležitosti pána poslanca Hofbauera bolo ustanovené, že v podstate došlo k chybe. Zistilo sa, že jeho výrok o Rómoch ako príčine kriminality bol ministerstvom prevzatý zo štúdie Amerického židovského výboru.“

■ PATRIL K NAJAKTÍVNEJŠIM

Roman Hofbauer patril medzi najaktívnejších slovenských politikov. V roku 1998 mu za mimoriadne zásluhy o vznik Slovenskej republiky udelili Rad Andreja Hlinku I. triedy. Jeho žurnalistika v rokoch 1989 – 1998 vyšla postupne v piatich knižných publikáciách. V roku 1994 mu vláda Slovenskej republiky a Združenie slovenských novinárov udelili žurnalistickú cenu Ludovíta Štúra. V roku 1998 v Zürichu dostal Zlaté pero – novinársku cenu zahraničných Slovákov.

Pán prezident by nemal zabúdať na roduverných Slovákov. Keby tých nebolo, nemal by ani on komu byť prezidentom. Žiaľ, zasluhujú Slováci spolu s Romanom Hofbauerom sú politicky rozprašení. Mnohí už nežijú a ak žijú, vegetujú na politickej periférii.

Pán prezident mal oceniť Romana Hofbauera. Aktivne sa zúčastňoval na všetkých podujatiach, ktoré súviseli so vznikom slovenskej samostatnosti. Táto jeho angažovanosť vyvrcholila jeho hlasovaním vo Federálnom zhromaždení za vznik samostatného Slovenska. Pán prezident však vyznamenal Radom Ludovíta Štúra istú pani W., ktorá pre slovenskú samostatnosť prstom nepohla...

Spoločne v poslaneckých laviciach Roman HOFBAUER a Ján SMOLEC

štátnosti. Po voľbách v júni 1992 sa stal poslancom Federálneho zhromaždenia a ministrom dopravy.

■ POLITIK I PUBLICISTA

Roman Hofbauer patril medzi politicky najaktívnejších federálnych poslancov, ktorí presadzovali štátnu samostatnosť pre Slovensko. Rozdelenie Česko-Slovenska, či presnejšie zánik tohto štátu, považoval za logický, unikátny historický čin. Pokým iné dovtedy utláčané národy sa vyslobodzovali z područia utlačovateľov veľmi bolestne, ba až krvavo, my sme išli cestou rokovania a dohody.

Istý čas bol aj podpredsedom Združenia slovenských novinárov. Zaradil sa medzi politikov, ktorí vynikajúco spájali politiku s publicistikou.

Päť rokov po obnovení slovenskej štátnosti sa Slovensko a jeho obyvatelia ocitli na križovatke svojej vlastnej štátnej existencie a vlastného smerovania v rámci národných štátov súčasného sveta. Slováci sa v rokoch 1944 – 1945, podľa Hofbauera, zaradili medzi ojedinelú kategóriu národov, ktoré vedome a chcene popreli svoju národnú a štátnu zvrchovanosť. V obnovenom spoločnom česko-slovenskom štáte sa so Slováckmi zaobchádzalo ako s údajnými rozbijacími prvej republiky. Hlásenie sa k slovenskosti a Slovensku bolo východiskom pre perzekúcie, väzenia a popravy. Potvrďujú to prípady Clementisa i Husáka.

História presvedčivo preukázala, že nijakému národu sa nedarí lepšie inde než vo svojom vlastnom

■ S PROSÍKOM – KOLENAČKY

Vznik samostatného Slovenska zahraničie prijímalo so zdvorilou zdržanlivosťou. Šesťdesiatpäť štátov sveta nás však uznalo už v prvom roku existencie. Našli sa však aj proroci, ktorí predpovedali, že samostatné Slovensko sa čoskoro zrúti a kolenačky prosiac sa vráti do pôvodného spoločného štátu. Úspešnosť Slovenska však paradoxne začala budovať nervozitu v transeurópskych i transatlantických kruhoch. So samostatným Slovenskom sa v scenárii geopolitickej stratégie nerátalo. Navyše pre rad štátov, otriasaných vnútroštátnymi národnými problémami, Slovensko bolo nežiaducim vzorom. Začala sa eskalácia skreslených informácií o Slovensku – veľkoprodukcia protislovenských skresľovaní, personálnych osočovaní a lží, a to najmä proti hlavnému konštruktérovi slovenskej štátnosti Vladimírovi Mečiarovi. Vo vnútri Slovenskej republiky tento trend mohol rátať s exponentmi neúspešnej svetoobčianskej VPN. Zároveň aj tých, ktorí slovenskú štátnosť odmietali, či už to boli predstavitelia KDH, maďarských strán a hnutí na Slovensku. K tomuto trendu sa pripájali aj predstavitelia komunistickej strany premenovanej na Stranu demokratickej ľavice. Roman Hofbauer v jednom článku upozorňoval, že táto politická strana v sebe nesie relikv genetického dedičstva proletárskeho internacionalizmu a odmietania národných aspektov.

vyhrať voľby, otvoria pre nich slovenský ekonomický priestor. Ich reakcia bola promptná. Dominovala v nej Správa kongresu USA, ktorá uvádzala vo vzťahu k Slovensku už tradične zarážajúci rozsah hrubých nepravdivých očierňovaní a falšovaného obrazu pomerov v našom štáte. Slovensko priradila, pokiaľ išlo o vnútorné pomery, k Albánsku. Správa Ministerstva zahraničných vecí USA o dodržiavaní ľudských práv vo svete uvádzala úplne lži o údajnom porušovaní ľudských práv na Slovensku. O nezamestnanosti Rómov tvrdila, že je dôsledkom rasizmu voči nim. Jedna organizácia na ochranu novinárov v USA, ktorú reprezentovalo iba osem členov, drzo uverejňovala absolútne nepravdy o údajnej perzekúcii novinárov na Slovensku, o cenzúre a neslobode novinárov. Hofbauer v denníku Slovenská republika vykričal, že novinári píšuci znevažujúce články o Slovensku dostávajú osobitné honoráre v markách alebo dolároch.

Takto sa bývalí komunistickí novinári menili na demokratických. Ich zásluhou zaradili Mečiara medzi desať najväčších nepriateľov slobody tlače vo svete. Autorkou tejto chýrnej správy bola manželka bosnianskeho mierotvorcu Richarda Holbrooka narodená v Budapešti. Hofbauer to komentoval novínovým článkom Nič nie je lacnejšie ako táranie. Zároveň veľvyslanec USA Ralphovi Johnsonovi napísal sťažnosť na nepravdivý výrok, ktorý Správa ministerstva zahraničných

ČITATEĽSKÁ SÚŤAŽ

Aj tentoraz sme pre vás, vážení čitatelia, pripravili čitateľskú súťaž o hodnotné knižné tituly. Ak ste pozorne čítali tento článok Jána Smolca, jedného z reportérov slávneho obdobia Smeru zo šesťdesiatych rokov dubčekovského odmäku, ktorý v rokoch normalizácie bol prenasledovaný a nemohol publikovať, zaiste správne odpoviete na otázku:

● Aký rad udelili Romanovi Hofbauerovi v roku 1998 za mimoriadne zásluhy o vznik Slovenskej republiky.

Vaše odpovede posielajte do 20. februára t. r. v písomnej forme na adresu našej redakcie SNN, P. Mudroňa 1, 036 01 Martin administrátorka Ľubici Rišiarovej s výrazným označením čitateľská súťaž. Použiť môžete aj redakčný mail: snredakcia@matica.sk.

V SNN č.3 z 24. 1. 2015 sme sa vás pýtali, akou republikou v poradí by sa stalo Česko-Slovensko, ak by N. Čruščov prijal ponuku A. Novotného z roku 1964 na pričlenenie ČSSR k ZSSR. Správna odpoveď mala znieť: Šesťnástou (16). Knižné odmeny pošleme týmto úspešným výzrebovaným čitateľom: Ing. Stanislav Hargaš z Bratislavy, Gabriel Čauder z Prievidze a Ing. Mikuláš Mytník z Kameníky.

Ad.: Portrét A. Duda, televízny dokument reverenda D. Tótha, SNN č. 4

Silný symbol Svätoplukových prútov

Ivan T. PRIEHRADNÝ, kameraman

V Slovenskej televízii (RTVS) v sekcii výrobo-realizačných zložiek pracujem v umeleckej profesii TV kameramana už štyridsaťštyri rokov a neskromne si dovoľm priznať z nadobudnutých skúseností, že o. i. som aj znalec kultúrnej estetiky. Preto by som rád vyslovil zopár postrehov o televíznom dokumente Dušana Tótha – Portrét: Andrew Duda.

Premiéra dokumentu bola odvysielaná na STV 2 RTVS vo štvrtok 8. januára 2015 o 20.00 hodine, v repríze sa dokument vysielal na STV 2 RTVS v piatok 9. januára 2015 o 10.35 hodine. SNN uverejnili rozhovor s autorom filmu v čísle 4/2015.

■ PRÍJEMNÁ SLOVENČINA

V prvom rade ma príjemne zaujalo, že pán Dušan Tóth je autorom, sprievodným redaktorom a zároveň aj režisérom dokumentu. Počas sledovania dokumentu ma hrialo pri srdci, že autor a redaktor si zachoval vo svojom verbálnom prejave perfektnú čistotu a mäkkosť slovenského jazyka, ako aj patričnú dávku kultivovanej artikulácie – a to aj napriek tomu, že je dlhoročne žijúcim Slovákom v Kanade.

Dokument vyčerpávajúco vystihol celoživotnú púť úspešného podnikateľa Ondreja „Andrewa“ Duda v americkom prostredí. Je fenomenálne, akým spôsobom sa tento Slováčok preslávil pestovaním stopkového zeleru a úspechmi v podnikateľskej činnosti – pestovaním a obchodovaním so zeleninou takmer na celom území USA. Emo-

tívne bolo aj posolstvo, že tento náš slovensko-americký podnikateľ s ťabou sa zosobil v historickej postave kniežata Svätopluka a jeho troch synov, keď A. Duda a jeho traja synovia vytvorili spoločnú rodinnú firmu Duda & Sons. Každý z nich má dodnes, do roku 2015 na pracovnom stole symbolický zväzok prútov. Táto dlhoročná, pôvodne floridská podnikateľská firma prežíva úspechy už v šiestej generácii Dudovcov. Príznačné je v celej rodine zároveň zachovanie a šírenie kresťanskej – evanjelickej viery, ako aj aktívny prístup v dobrovoľno-charitatívnej činnosti po celé generácie Dudovcov.

■ VYSOKÁ PROFESIONALITA

Po výrobo-realizačnej stránke treba jednoznačne vyzdvihnúť, že tento televízny dokument je pripravený na vysokej profesionálnej úrovni a s kvalitou technologického spracovania. Autor sa inšpiratívnym spôsobom zmocnil citlivo dramaticky vystavanej chronológie života a podnikateľského diela A. Duda, ako aj niekoľkých generácií jeho rodiny. Celý dokument je podporený profesionálne kame-

Reverend Dušan TÓTH

rovým videním prostredia, najmä na Floride, v ktorom žil a pracoval A. Duda, ako aj jeho aktivitami rozmanitá rodinná firma DUDA & Sons a jeho široko rozvetvená rodina. Všetko vhodné dokresľujú zasvätené otázky autora a redaktora a výpovede členov zatiaľ poslednej rodinnej generácie Dudovcov. Je celkom zrejmé, že členovia piatej až šiestej generácie, ktorí žijú už

len na pôde USA, vo svojich výpovediach síce nepoužívajú slovenskú reč, keďže ju neovládajú, ale si pamätajú ešte to, ako A. Duda vždy a všetci oslovovali a doteraz familiárne pomenúvajú „dedko“. Pani Blanche a Oľga však predsa len prekvapujúco dobre ovládajú slovenčinu, ako to naznačili vo svojich výpovediach o živote a diele celej generácie rodiny Dudovcov.

■ STOROČNICA DUDOVCOV

Očarujúco krásne a kvetnato sa vyjadrujú o Slovensku tí členovia rodiny, ktorí v rámci rodinného stretnutia – 100 rokov príchodu Ondreja „Andrewa“ Duda na americkú pôdu, mali možnosť v roku 2009 navštíviť domovinu svojich predkov. V závere TV dokumentu je priam dojímavé, ako celý Cirkevný zbor Sv. Lukáša spieva s precítním v evanjelickej kostole, pričom v čistej slovenskej reči, krásnu cirkevnú skladbu Podte deti, ja vás zehňam...

Za tento dokument treba vysloviť jeho autorovi reverendovi Dušanovi Tóthovi veľkú vďaku a rovnako vysloviť uznanie produkcii Torontského slovenského divadla. Vďaka nim mali televízni diváci na Slovensku možnosť spoznať skutočnosť, že aj ľudia malej európskej krajiny, akou je Slovensko, sa nestratia v ďalekej cudzine. Že sa úspešne dokážu presadiť, uplatniť svojimi pracovnými rukami a bez väčších problémov sa tak včleniť do širokej komunity národnostných skupín ďaleko od domoviny. A práve aj vďaka takýmto Slovákom žijúcim v zahraničí sa šíri dobré meno našej vlasti – Slovenska, vo svete!

REFLEXIA

Za účasti pedagógov, študentov, priateľov a ďalších hostí v priestoroch Domu Matice slovenskej v Šuranoch pred pár dňami slávnostne pokrstili monografiu o živote diele Jozefa Karola Viktorina názvom *Od Zavaru po Vyšehrad*, ktorej autorkou je pedagogička a novinárka PaedDr. Helena Rusnáková. Slávnostný program spevom a hrou na gitare otvorila riaditeľka Domu Matice slovenskej v Šuranoch Mgr. Miroslava Kozárová. Najdôležitejšie udalosti zo života J. K. Viktorina v literárnom pásme predstavili študenti Obchodnej akadémie v Šuranoch Veronika Gábrišová, Adam Meško a Peter Ostrožlík.

Životná púť J. K. Viktorina od Zavaru po Vyšehrad

O podujatiach venovaných Viktorinovi, ktoré sa konali v minulých rokoch v maďarskom Vyšehrade, porozprávali PaedDr. Jana Garajová z MO MS v Nových Zámkoch a Ing. František Daniel, predseda OZ Za tromi mostami v Nových Zámkoch. Po ich spomienkach nasledoval krst knihy. Sviatočným príhovorom a lupienkami kvetov knihu do čitateľského sveta uviedla Dr. Mária Liptáková a slávnostne ju odovzdala autorke; no nielen jej, ale symbolicky aj všetkým čitateľom. Na prvé „stretnutie“ s Viktorinom si potom zaspomínala i samotná autorka. Vďaka účasti na jednom podujatí vo Vyšehrade ju táto neprebádaná a u nás málo známa osobnosť natoľko zaujala, že sa pustila do skúmania starých dokumentov, až napokon vzniklo jej prvé dielko nazvané *Búrlivý život J. K. Viktorina*, kde dokumentárnu formou zachytáva fragmenty zo života tohto kňaza, literáta, vydavateľa, spoluzakladateľa Matice slovenskej a Spolku sv. Vojtecha. Prvé vydanie tejto skromnej monografie vydal MO MS v Nových Zámkoch a druhé OZ Za tromi mostami.

I keď Viktorin prežil väčšiu čas života mimo slovenského prostredia, svojou činnosťou a prácou usilovne napomáhal rozvoj slovenskej kultúry. Úzko spolupracoval s významnými slovenskými osobnosťami – J. Palárikom, M. Hatálom, J. M. Hurbanom, A. Radlinským a ďalšími. Ako kultúrny činiteľ prispieval do Orla Tatranského a neskôr sa stal vydavateľom almanachov Concordia a Lipa. Vydával diela A. Sládkoviča, J. Hollého, J. Záborského.

Pri príležitosti sto deväťdesiateho výročia jeho narodenia (1822 – 1874) konal sa v marci 2012 vo Vyšehrade Deň J. K. Viktorina, keď v rámci programu novozámockí matičiari a zástupcovia OZ Za tromi mostami posypali Viktorinovo hrob zeminou prinesenou z jeho rodného Zavaru (obec pri Trnave). O dva roky neskôr, v marci 2014, bola na budove základnej školy vo Vyšehrade odhalená jeho pamätná tabuľa. Obyvatelia tohto malého mestečka i blízkeho okolia nezabúdajú ani na aktivity Viktorina súvisiace so záchranou ruín tunajšieho hradu a sprístupnením cesty k nemu. Z vďaka tu v roku 1871 vybudovali chodník, ktorý pomenovali Viktorinova promenáda.

Pri príležitosti vydania knihy *Od Zavaru po Vyšehrad* Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch pripravila na 31. 1. 2014 literárne populudnie, ktoré je venované predstaveniu tejto publikácie i autorkinmu životnému jubileu.

Marta KASÁŠOVÁ

Dožijeme sa v Roku Ľudovíta Štúra tretieho dielu Slovníka slovenského jazyka?

Moja slovníková mora

Peter KOZOLKA

Ako učiteľ v dôchodkovom veku som si bol ochotný v roku 2006 vziať pôžičku a kúpil som si prvý diel Slovníka slovenského jazyka. Bude to reku dobrá investícia, na rozdiel od zlatých tehličiek, ktorých cena lieta hore-dolu, a azda bude predstavovať aj pekné dedičstvo pre vnúčika, ktorý sa výrazne orientuje na anglický jazykovedu, ktorá je na našom trhu dostatočne zastúpená...

Dielko skutočne reprezentačné je ozdoba mojej knižnice. Na druhý diel som si už chcel naštíriť a za hotové kúpiť o polroka neskôr. Keď som už mal peniačky pohromade, priam obradne som vstúpil do knižkupectva. Potom som ho navštevoval

štyrikrát do roka, až ma predavač jemne z predajne vypoklonkoval so sľubom, že mi zavolá, keď druhý diel príde. Po piatich rokoch sa skutočne ozval (mal tiež záujem na tržbe) a ja som si otvoril dlho odkladanú fľašu šampanského. Radosť mi tienilo iba presvedčenie, že vzhľadom na charakterné zdravie sa tretieho dielu asi nedožijem. Pre vnúčika, internetového virtuóza, táto investícia totálne zdevalvovala. A ja si už nestihnem overiť napríklad presný význam slova „mora“, pretože mám k dispozícii iba slovnú zásobu po písmeno L. Škoda!

Kvárím sa úvahou: ako dokázal ten biedny kňaz Anton Bernolák, vlastne amatér bez počítačovej

techniky dať v Nových Zámkoch dohromady za dva roky (1825 – 1827) šesťdielny Slowár slovenský, česko-latinsko-nemecko-uherský?!

A veď ani vtedy nebolo toho času nazvyš. Krstili, spovedali, birmovali, slúžili bohoslužby, pripravovali si rodoľubné kázne, sobášili, dávali posledné pomazanía, pochovali, modlili sa breviár, vzájomne korešpondovali, zakladali a viedli rozličné vzdelávacie spolky, vyučovali katechizmus, vzdelávali sa, niektorí z nich ovládali aj desiatku cudzích jazykov a plnili si zodpovedne mnoho ďalších kňazských i spoločenských povinností. Bytostne však boli presvedčení o potrebe takéhoto diela a ak chceli, aby ten Slovník o niekoľko rokov mohol uzrieť svetlo sveta, museli sa naň poskladať. Nečudo, že tieto národné včielky umierali predčasne a neraz celkom vyčerpané.

Dožijem sa aspoň v Roku Ľudovíta Štúra vydania tretieho dielu Slovníka slovenského jazyka?

My tu dolu, čo denne často odvážne šírimo matičnú myšlienku, nie sme si istí, dokedy nám vydrží trpezlivosť. My tu dolu, ktorí sa ocitáme v trápnych konfrontáciách s našimi priateľmi i nepriateľmi vďaka nedávnej vylúpnutej tematickej publicite o Matici slovenskej, tak zo strany vedenia Matice slovenskej, ako i rozličných médií, sme trvalo vystavení združujúcim ironickým až urážajúcim a dušu trhajúcimi otázkami na adresu Matice slovenskej na Slovensku. Máš právo, cténý čitateľ, pýtať sa prečo? Určite aj preto – a to by mohla byť jedna z odpovedí – že niektorí naši tam hore v matičných výšinách, a to sa už stalo verejným klišé, účelovo a bohapusto zabudli na nás tu dolu – na takmer tridsaťtisícovú matičnú armádu na Slovensku a niekoľkotisícovú matičnú armádu v Ukrajine, Chorvátsku, Poľsku, vo Vojvodine, v Amerike a v iných centrách vo svete, kde si Slováci založili miestne matičné odbory. Pod našou hlavičkou, vľajkou, osudovou hymnou, obetami vynaloženými pre život a vitalitu takmer dvestoročnej svetovej matičnej myšlienky.

Sila Matice slovenskej, nech to číta, kto ako chce, sme my tu

dolu. To platí aj o zahraničných Maticiach slovanských národov. To nechce byť sebaľúbovanie, sebaľútosť ani pridychnosť. To chce byť otvorené zvolanie v mene tých, ktorí to nemajú kde povedať, a ak aj majú, ich hlas sa veľmi často končí vysoko v Božích ozvenách. My tu

Sila, to sme my dolu!

Stanislav BAJANÍK, člen Výboru MS

dolu vlastne ani s dajakou osobitnou chválou, podporou, pomocou tých tam zhora ani nepočítame, aby sme sa nesklamali, minimálne do čias, kým sa opätovne neustáli takmer štvorročný duchovný, personálny, odborný, vedecký, záujmový, krajanský matičný fenomén, a to je v rukách a srdciach nás všetkých, čo sa už črtá.

Mobilizácia síl je o to naliehavjšia, že na pozadí liberálnych, amerikanizačných, eštablícko-boľševických reliktov na Slovensku – logicky trčíme. Trčia nám naše hlavy, do ktorých sa kdekto triafa. Napriek tomu neklesáme do ponurých a ľahkomyselných scén.

Sme devízou Slovanov, keďže iné národy Maticu nemajú a unikát v EÚ, ktorá by mohla byť pozornejšia voči našim obetiam, iniciatívam, ohotám, ktorými Európu cizelujeme, zduchovňujeme, skultúrňujeme a zavše aj „deratizujeme“.

Na pozadí aspoň týchto struč-

ných meditácií sa môžeme ocitnúť pri otázke, či medzi nami a najvyššími orgánmi MS necitíme priepasť – rubikon. Nedávno sme si prečítali v SNN, že sme odkázani najmä žiť pri zemi a so zemou. Keď sa predkovia o to uchádzali, komunisti ich vykázali a zakázali. Našu generáciu tzv. demokrati vylúčili, byrokrati spochybnili, obce, mestá – nech mi prepáčia tie, ktorých sa to netýka – zignorovali. Štátna exekutiva na nás ešte ako-tak reflektuje.

V našej ctenej Matici je často reč o celom slovenskom svete, len práve tohto sa ona akoby vzdala. Matičný terén, jeho kultúrne záze-

mie, slovenský juh a slovenský svet vidím ako piliere najbližšej matičnej rehabilitácie, obrody, cez ktoré sa vrátíme opäť z omieľaných káz a ponurých riešení – domov, k nám – tam, kam patríme, akceptujúc ďalšie matičné centrá: Košice, Bratislava, čo sa v tripartite ukázalo ako strategicky a diplomaticky najúčinnejšie. A z tohto fundamentu, fundusu sa nenechajme vyhnáť a vytrhnúť.

Povedzme si aj tu pravdu, že nový a publikovaný krajský rozruch nie je náhodný, je však nový a nebývalý. Má nárok na reflex, lebo sú to ľudia zdola a ich hlas a názory nemôžu byť ignorované. Povedzme si aj na tomto mieste pravdu, že niektorí tu dolu, síce starší, no vytrvalejší, volajú po akútnej matičnej generáčnej revitalizácii. A napokon: Položte si, moji milí, otázku, či je v trezoroch umiestnených v Matici slovenskej v Martine cennejší Národný poklad, ako je ten životodarný matičný fenomén tu dolu, medzi nami – v nás, v našich rodinách, miestnych matičných odboroch, teda pri zemi a doma. Želám mu blahé perspektívy. Múdre mu stačí.

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

Horelo...

V sobotu siedmeho februára sme sa zachovali tak ako stáročia dozadu. Ukryli sme sa do svojich podhorských dolín, prípadne – ako sa vyjadriť niektorí z našich „politikov“ – išli sme s rodinou na výlet a búrku sme prečkali. Presadila sa pasívna verzia našej hymny – spievali sme: zastavme SA, bratia, a nie zastavme ICH, bratia. Schovali sme hlavu do piesku!

Stáročia dozadu sa nedajú jednoducho preskočiť. Možno len preto sme tu (a tešíme sa z času načas z hokejových úspechov), že sme nevytrčali hlavu, keď hrmelo. Svoj štát sme mali (a či ešte aj máme?) len ako keby na skúšku. Štúra poznáme len ako fešáka (ak sa niekomu nepodarí zavesiť na neho „inakosť“), ale nečítame jeho diela, neriadime sa jeho myšlienkami, lebo ich jednoducho nepoznáme. Naša televízia nás k smrti uzabáva, znásilňuje ulicu, do popuku „milujeme Slovensko“, ale zrejme nehrozí ani v Roku Ľudovíta Štúra, aby nám toho Štúra bližšie predstavila trebárs lacným čítaním jeho diel na pokračovanie – stačilo by týždenne päť minút. Ale hej, lacné stojí za figu borovú, z lacného nič neodležete do vrecka Jánovi, Jožovi či Vilovi.

Nuž, neplatné referendum. Ani nie milión zúčastnených. V jednej dedine začalo horieť. Našli sa nadšenci, ktorí utekali hasiť. Väčšina však – ôsmi z desiatich – nešla. Prečo? Preto, že sa uspokojili s tým, že „u mňa nehoriť“? Preto, že si „nechceli zašpiňiť ruky“? Preto, že „jedni hovoria tak a iní inak“? Preto, že médiá – a to aj verejnoprávne – odmietli platenú reklamu? (To im niekto „výpadok“ príjmov uhradil? Pretože dnes vás bez peňazí ani „pes neobští“ – to som si nevymyslel ja, to je na 431. strane Záturckého zbierky prísloví a porekadí.)

Účasť na voľbách a referendách by mala byť povinná, resp. v referendách, podobne ako vo voľbách by nemala byť ich „platnosť“ obmedzovaná percentom účasti. Je „mandát“ dvadsiatich a čosi percent menší ako mandát tých, ktorých zvolilo len o čosi viac ako desať percent voličov v eurovoľbách? A nakoniec: aký má názor ten, kto neprišiel v sobotu k urnám? Je za, alebo proti? Má sa vôbec brať na jeho názor ohľad?

Matičari v Brezne si pripomenuli významné jubileum svojho odboru Bohatá kronika obetavej činnosti

Mária MACULOVÁ – Foto: archív MO MS v Brezne

Matičarske dejiny v Brezne siahajú do novembra 1919, keď v tomto horehronskom centre vznikol matičný odbor. Pri svojom založení mal sedemdesiatdva členov. V súčasnosti má tamojšia organizácia MS takmer štyristo individuálnych a šesť kolektívnych členov.

Vystúpenie folkloristov na spomienkovej slávnosti v Brezne

Okrúhle výročie založenia oslávili breznianski matičari koncom vlaňajšieho roka slávnostným programom v Mestskom dome kultúry. Vo vestibule tohto stánku pripravili výstavu z historických i nových dokumentov o živote a činnosti MO MS. Všetkých, čo na oslavu jubilea prišli, obdarovali

detičky v krojoch medovníkovými srdiečkami s matičným znakom a označením výročia odboru a spevom ich víťala mužská spevácka skupina Krnohári. Pred zaplnenou kinosálou históriu i súčasnosť MO MS prezentovala videoprojekciou Mgr. Hana Peterajová, pracovníčka Horehronského múzea.

Na dokumentoch a fotografiách predstavila všetkých jedenásť predsedov, ktorí stáli na čele matičarskej organizácie za uplynulých deväťdesiatpäť rokov. Najdlhšie vo funkcii predsedu MO pôsobili Karol Rapoš, Július Petrás a Mária Maculová. Prestávky v projekcii vyplnili vystúpenia speváckych zborov, ktoré sa postarali o slávnostnú atmosféru celého podujatia. V programe vystúpili s prednesom poézie žiaci základnej školy K. Rapoša. Veľký úspech malo Štúdio mladých Divadelného súboru J. Chalupku, ktoré si pripravilo inscenáciu o vzniku MS v Brezne. Záverečný prihovor a poďakovanie patrilo predsedníčke MO MS PhDr. Ing. Ivane Kružliakovej, PhD., ktorá zdôraznila, že aj bohatá účasť na oslavách je dôkazom toho, že Matica v Brezne žije a je v srdciach mnohých. Prácu matičiarov v Brezne prišiel oceniť i predseda MS Ing. Marián Tkáč, ktorý predsedníčke I. Kružliakovej odovzdal Pamätnú medailu MS. Krásnou bodkou za slávnosťou bolo vystúpenie populárneho Folklorného súboru Mostár. Spomienkové stretnutie pri príležitosti deväťdesiatich piatich rokov obetavej matičnej činnosti v Brezne ukončila hymna MS.

Región hornej Nitry si zaslúži profesionálne pracovisko MS Nové matičné sídlo v Prievidzi

Výbor Matice slovenskej na svojom rokovaní 31. januára 2015 schválil zriadenie Domu Matice slovenskej v Prievidzi. Toto rozhodnutie bolo prirodzeným vyústením riešenia absencie profesionálneho matičného strediska s právnou subjektivitou nielen v tomto regióne, ale aj celom Trenčianskom kraji.

Región hornej Nitry patrí z pohľadu matičnej činnosti medzi najaktívnejšie. Na území dvoch okresov funguje tretina všetkých aktívnych miestnych odborov v kraji, čo predstavuje takmer polovicu členskej základne. Profesionálne matičné pracovisko dlhodobo suploval Miestny odbor MS Prievidza

s použitím vlastných finančných prostriedkov. V roku 2011 tu bolo vytvorené Oblastné pracovisko MS, ktoré výrazne pomohlo k naplneniu cieľov najstaršej slovenskej ustanovizne a vytvorilo podmienky na ďalší rozvoj matičnej základne. Vysoká úroveň matičnej činnosti v Prievidzi, dlhoročná tradícia a vzťah

k národným aktivitám sú predpokladom dobre fungujúceho D MS.

O zriadenie matičného domu žiadala Oblastná rada pre okresy Prievidza a Partizánske ešte v januári minulého roku. Keď bol o pár mesiacov neskôr z ekonomických dôvodov zrušený Dom MS v Dubnici nad Váhom, zriadenie Domu MS v Prievidzi sa tak stalo ešte aktuálnejším. Ďalším kladným faktorom bola možnosť využiť priestory už spomínaného MO MS v Prievidzi, čo výrazne zníži náklady na jeho prevádzkovanie. (red)

Zasadal dozorný výbor Matice slovenskej Zaoberali sa hospodárením

V Bratislave 23. januára tohto roku zasadal dozorný výbor Matice slovenskej. Na svojom rokovaní posúdil návrh rozpočtu Matice slovenskej na rok 2015, prijal k nemu konštruktívne stanovisko a odporučil výboru Matice slovenskej rozpočet schváliť. V druhej časti programu svojho rokovania dozorný výbor MS prerokoval informáciu o aktivitách podnikateľských subjektov, v ktorých má Matica slovenská akýkoľvek podiel

alebo je ich zakladateľom. V kriticko-diskusii odzneli aj návrhy na opatrenia. Matica musí prehodnotiť súčasnú koncepciu podnikania s majetkom Matice slovenskej. Časť diskusie bola venovaná kritickému stanovisku voči Neografii, a. s., ktorá v poslednom období nedosahuje to, čo od nej akcionár – Matica slovenská – s 87-percentnou účasťou očakáva, a to je najmä tvorba zis ku. (red)

BODKA ZA VAŠIMI NOVINAMI

Autor Andrej MIŠANEK

URBÁRSKE SPOLOČENSTVO ŽABOKREKY

POZEM. SPOL. so sídlom 038 40 Žabokreky 145, v zastúpení Ing. Emila Rišiana, predsedu spoločenstva, oznamuje svojim podielnikom, že 27. marca 2015 o 16. hodine v sále Kultúrneho domu obce Žabokreky sa uskutoční riadne valné zhromaždenie.

Program:

Prezentácia účastníkov (16 –17. h)
Otvorenie

Voľba mandátovej, návrhovej komisie, zapisovateľa a overovateľov zápisnice
Správa o plnení uznesenia zo zasadnutia valného US Žabokreky, konaného 21. 3. 2014

Hodnotiaca správa

o činnosti US za rok 2014

Správa lesného hospodára

Schválenie ročnej uzávierky za rok 2014

Správa mandátovej komisie

Diskusia

Návrh na uznesenie

Záver

Žiadame vás o účasť!

Ak sa nemôžete pre zaneprázdnenosť na valnom zhromaždení zúčastniť, prosíme o vyplnenie splnomocnenia pre zastupovanie Vašej osoby.)

R - 2014009

PRIPOMÍNAME SI

14. februára

– pred sto sedemdesiatimi rokmi (1845) sa u nás skrčila vojenčina z desať na osem rokov – sedemdesiatpäť rokov čo umrel predstaviteľ slovenskej secesie sochár Alojz Rigele (1879 – 1940)

– štyridsaťpäť rokov od štartu Majstrovstiev sveta 1970 v severských disciplínach v novom Areáli snov na Štrbskom Plese; naša televízia prvý raz vysielala vo farbe

15. februára

– pred sto dvadsiatimi piatimi rokmi vznikla prvá slovenská organizácia v Amerike: Slovenský národný spolok v Pittsburgu (1890), zakladateľom bol Peter V. Rovnianek

– stodvadsať rokov od narodenia expresívneho sociálneho maliara Edmunda Gwerka (1895 – 1956); tvorbu mu poznačila drsná príroda a banický život v okolí Banskej Štiavnice

– šesťdesiat rokov čo zomrel matičiar, básnik a literárny historik Štefan Krčméry (1892 – 1955)

16. februára

– dvestosedemdesiatpäť rokov od smrti Jána Kupeckého (1667 – 1740), maliara cisárov Jozefa I., Karola VI., cára Petra Veľkého, vedca Mateja Bela a i.

– pred šesťdesiatimi piatimi rokmi zomrel najznámejší slovenský moreplavec, zaoceánsky kapitán Július Juraj Thurzo (1882 – 1950)

17. februára

– nedožitá storočnica kňaza a básnika Svetoslava Veigla (1915 – 2010); napriek dvadsaťročnému zákazu vydávania má košaté dielo, zbierka *Láska a smrť je klenotom ľúbostnej poézie*, Š. Moravčík mu po nutej odmlke pripravil antológiu *Pred ružou stojím nemý*, súborne vyšlo jeho dielo v objemnej knihe *Keď anjel v tebe spieva*

– pred dvadsiatimi piatimi rokmi (1990) v Prešove vysvätili biskupa gréckokatolíckej eparchie Jána Hirku (1923 – 2014)

– na ustanovujúcom zjazde vzniklo Kresťanskodemokratické hnutie (KDH), vedľa hnutia VPN prvá ponovembrová politická strana, predsedom sa stal Ján Čarnogurský; dvadsaťpäť rokov

18. februára

– stodevädťdesiat rokov, čo sa v Komárne narodil maďarský spisovateľ Mór Jókai (1825 – 1904), priateľ Sándora Petőfiho; kuriózne, že obaja zamlada pracovali v advokátskej kancelárii slovenského národovca Alexandra Vrchovskeho; patrí k najplodnejším spisovateľom svetovej literatúry, vydal vyše tristo kníh (najznámejší je vari román *Levočská biela pani*)

– pred tridsiatimi piatimi rokmi zomrel v USA priekopník slovenskej kinematografie Ján Závodný (1890 – 1980)

19. februára

– počas náletu spojeneckých lietadiel na nemecký transport, ktorý neviezol vojsko, ale politických väzňov, zahynul prof. Ladislav Sára (1913 – 1945), hlásateľ Slobodného slovenského vysielateľa, rozhlasovej stanice SNP; sedemdesiate výročie

20. februára

– v rumunskom Nadlaku sa pred sto päťnástimi rokmi narodil zakladateľ slovenského očného lekárstva prof. MUDr. Jozef Pajtáš (1900 – 1960), prvý rektor Univerzity P. J. Šafárika

(jč)

vydavatel.sk
SLOVAKIA | ONLINE
.tasr.